

Vergaderjaar 2002–2003

28 482

Aanpassing van de Auteurswet 1912, de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet ter uitvoering van richtlijn nr. 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PbEG L 167) (Uitvoering richtlijn auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij)

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 17 maart 2003

ALGEMEEN

Inleiding

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de vragen en opmerkingen van de fracties die in het verslag aan het woord zijn. In deze nota zal ik daar uitgebreid op ingaan. Deze nota gaat vergezeld van een nota van wijziging die op een aantal punten wijzigingen van het wetsvoorstel bevat naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de verschillende fracties. Daarbij is ook acht geslagen op de verschillende commentaren op het wetsvoorstel. In het bijzonder is rekening gehouden met het op 10 oktober 2002 uitgebrachte rapport van de studiegcommissie informatiemaatschappij van de Vereniging voor Auteursrecht.

De leden van de fracties van CDA en SGP constateerden dat de richtlijn in de nationale wetgeving had moeten zijn uitgevoerd en hebben gevraagd naar de consequenties van de te late implementatie. De leden van de CDA-fractie vroegen verder of Nederland hier een unieke positie inneemt. Inderdaad is Nederland te laat met de implementatie van de richtlijn. Nederland staat daarin echter niet alleen. Integendeel, van de Commissiediensten is vernomen dat slechts Denemarken en Griekenland de richtlijn tijdig hebben geïmplementeerd. De overige dertien lidstaten zijn te laat met de richtlijnomzetting. Dat gaat uiteraard ten koste van de interne markt. Andere mogelijke consequenties van te late implementatie zijn de mogelijkheid van burgers en bedrijven om bepaalde richtlijnbevestigingen rechtstreeks tegen de nalatige lidstaat in te roepen, de eventuele aansprakelijkheid van een lidstaat ingeval van schade en de mogelijkheid van de Europese Commissie om een inbreukprocedure op grond van artikel 226 EG-verdrag te starten wegens te late richtlijnimplementatie. Een eerste aanzet daartoe heeft de Europese Commissie op 22 januari 2003 gegeven. Een voortvarende afronding van het implementatieproces is daarom van

groot belang. De hoofdreden voor de vertraging bij de richtlijninzetting is naar mijn mening de, gelet op de complexiteit van de richtlijn, te korte, op aandrang van het Europese Parlement opgenomen implementatietermijn van slechts anderhalf jaar. Nederland heeft zich steeds ingezet voor een implementatietermijn van minimaal twee jaar, maar kreeg daarvoor uiteindelijk onvoldoende steun. Omdat het verontrustend is dat dertien van de vijftien lidstaten de richtlijn vanwege de korte implementatietermijn niet tijdig hebben kunnen implementeren, heeft Nederland onlangs in EG-kader de vraag aan de orde gesteld of de Europese Commissie vanuit haar verantwoordelijkheid aanleiding zag om een voorstel te doen tot verlenging van de implementatietermijn met een periode van, bijvoorbeeld, een jaar. De Commissiediensten beraden zich nog over deze ook door enkele andere lidstaten onderschreven suggestie.

De leden van de CDA-fractie wezen verder op het verband tussen de implementatie van de richtlijn en de toetreding tot de beide WIPO-verdragen over respectievelijk het auteursrecht alsmede over uitvoeringen en fonogrammen (1996). Zij vroegen of te verwachten is dat de richtlijn nog voor de toetreding tot de WIPO-verdragen in alle bestaande lidstaten zal zijn geïmplementeerd. Deze leden hebben tevens gevraagd wat de stand van zaken is omtrent de implementatie in de tien nieuw toetredende landen.

De leden van de CDA-fractie wezen terecht op de samenhang tussen de implementatie van de richtlijn en de ratificatie van de op 20 december 1996 te Genève in het kader van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom tot stand gekomen WIPO-verdrag inzake auteursrecht (Trb. 1998, 247) en het WIPO-verdrag inzake uitvoeringen en fonogrammen (Trb. 1998, 248). Het auteursrechtverdrag is op 6 maart 2002, het verdrag inzake uitvoeringen en fonogrammen op 20 mei 2002 in werking getreden. Beide verdragen beogen het bestaande internationale instrumentarium aan te vullen en te moderniseren, mede om recht te doen aan de snel voortschrijdende technologische ontwikkelingen. Bij Besluit nr. 2000/278 van de Raad van Ministers van 16 maart 2000 hebben de Europese Gemeenschap (hierna: EG) en haar lidstaten besloten tot gezamenlijke ratificatie van en toetreding tot de beide WIPO-verdragen (PbEG 2001, L 89/6). De richtlijn geeft al grotendeels uitvoering aan de verplichtingen die voortvloeien uit de beide WIPO-verdragen. Implementatie ervan in de wetgeving van de huidige lidstaten is daarom in het algemeen een voorwaarde voor toetreding tot de beide WIPO-verdragen door de EG en haar lidstaten.

Voor wat betreft de tien nieuw toetredende landen kan worden opgemerkt dat per 15 januari 2003 zes ervan, te weten Hongarije, Letland, Litouwen, Slowakije, Slovenië en de Tsjechische Republiek, al partij waren bij de WIPO-verdragen. Gelet op de overeenstemming tussen de WIPO-verdragen en de richtlijn, kan worden aangenomen dat zij de materiële normen van de richtlijn, althans grotendeels, in hun nationale wetgeving hebben verwerkt. Cyprus, Estland, Malta en Polen hebben de WIPO-verdragen nog niet geratificeerd. Deze landen werken met voortvarendheid aan de incorporatie van het *acquis communautaire*; de verantwoordelijke Commissiediensten, die toezien op dit proces, konden evenwel geen nadere informatie omtrent de implementatie van de richtlijn aldaar verstrekken. In algemene zin hebben alle nieuw toetredende landen echter de verplichting om ervoor te zorgen dat de richtlijn uiterlijk op het moment van toetreding in hun nationale wetgeving is geïmplementeerd, omdat de richtlijn behoort tot het *acquis communautaire* waaraan hun wetgeving dient te voldoen. Ik heb er het volste vertrouwen in dat deze landen hieraan zullen kunnen voldoen.

Voorts vroegen de leden van de CDA-fractie waarop de regering de, naar hun mening wellicht te optimistische, verwachting baseert dat implementatie van de richtlijn zal leiden tot een positief effect op de werkgelegenheid binnen de Europese Unie.

Deze verwachting is ingegeven door het feit dat de maatschappelijke betekenis van het auteursrecht groot is. Ook in Nederland berust een niet onaanzienlijk deel van de economische activiteiten (indirect op auteursnabuurrechtelijke bescherming. De omvang van de activiteiten van wat kortweg kan worden aangeduid als de «auteursrechtindustrie» wordt voor 1998, het meest recente jaar waarover gegevens beschikbaar zijn, in termen van toegevoegde waarde geraamd op ruim 17 miljard Euro, hetgeen destijds neerkwam op ruim 5,5% van het bruto binnenlands product.¹ De daarmee gemoeide werkgelegenheid kan moeilijk concreet worden bepaald, maar is in de Europese Unie ongetwijfeld groot. Het door de richtlijn beoogde hogere beschermingsniveau van het auteursrecht en de naburige rechten in een digitale omgeving draagt, zoals ook in de richtlijn zelf wordt erkend, bij aan investeringen in creativiteit en innovatie, waardoor, meer bepaald voor bepaalde bedrijven, ook positieve werkgelegenheidseffecten denkbaar zijn (preambule, overweging 4). Hoewel de werkgelegenheid baat kan hebben bij een hoger juridisch beschermingsniveau en meer investeringen, zijn mij geen gegevens bekend op basis waarvan de werkgelegenheidseffecten op Europees niveau van implementatie van de richtlijn concreet gekwantificeerd kunnen worden. Hiervoor zou nader onderzoek nodig zijn.

De leden van de CDA-fractie hadden de indruk dat aanvaarding van het wetsvoorstel de transparantie en daarmee ook de rechtszekerheid niet ten goede zal kunnen komen. Zij vroegen waarom de regering er voor heeft gekozen de systematiek en terminologie van de wetgeving grotendeels in stand te houden en of niet juist de brede werkingssfeer van de richtlijn aanleiding zou kunnen zijn voor een algehele herziening van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten.

In reactie hierop meen ik dat de zeer korte implementatietermijn geen ruimte biedt voor een algehele herziening van de Nederlandse wetgeving. Daarnaast noopt de richtlijn als zodanig, zoals terecht opgemerkt door de leden van de SGP-fractie, niet tot een fundamentele herziening, maar slechts tot een wijziging van individuele onderdelen van de Nederlandse wetgeving. De reactie van belanghebbenden en van de commissie auteursrecht op een eerdere versie van het implementatievoorstel was eveneens dat een fundamentele herziening van de Nederlandse wetgeving niet past in het kader van de uitvoering van deze richtlijn. Daarom is het wetsvoorstel beperkt tot een implementatie van de richtlijn, waarmee recht wordt gedaan aan het algemene uitgangspunt dat moet worden vermeden dat de implementatie van een communautaire regeling wordt meegenomen in een bredere herziening van de betrokken Nederlandse wet- en regelgeving (vgl. de toelichting bij Aanwijzing 337 van de Aanwijzingen voor de regelgeving). Om bij de implementatie recht te doen aan de rechtszekerheid en de transparantie, is bij de voorgestelde implementatie in veel opzichten aangesloten bij de terminologie van de richtlijn, voor zover dit strookte met de systematiek van de Auteurswet 1912, de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet. Overigens noodzaakt het Europese recht niet tot een letterlijke overname van de richtlijn, maar kan worden volstaan met aansluiting bij het bestaande stelsel van wetgeving, zolang het nuttig effect van een richtlijn, zoals in casu, maar daadwerkelijk en ten volle is verzekerd (artikel 249, derde alinea EG; vgl. o.a. zaak C-59/89, Commissie/Duitsland, Jur. 1991, I-2607 en zaak C-190/90, Commissie/Nederland, Jur. 1992, p. I-3265).

Ik realiseer mij dat de thans voorgestelde wijzigingen en nummering van artikelen tot enige onduidelijkheid aanleiding kunnen geven. Daarom voorziet artikel VI van het wetsvoorstel in de mogelijkheid om te zijner tijd tot een beperkte hernummering van de Auteurswet 1912 over te gaan, als de samenloop met een aantal andere aanhangige wetsvoorstellen daartoe in specifieke gevallen aanleiding mocht geven. Die mogelijkheid staat evenwel los van een eventuele bredere herziening, of wellicht zelfs samenvoeging, van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige

---

¹ Rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij – Bouwstenen voor een justitiestrategie», december 2001, p. 37.

rechten. Hoewel de noodzaak daartoe niet voortvloeit uit de richtlijn, deel ik de mening van de leden van de CDA-fractie dat de behoefte daaraan in de toekomst kan ontstaan. De commissie auteursrecht heeft er in haar advies van 17 juli 2001 op gewezen, dat van een dergelijke operatie voordelen te verwachten zijn vanuit een oogpunt van efficiency en deregulering (p. 5 van het advies). Het lijkt me daarom dienstig om hierover nader advies van de commissie auteursrecht te vragen, als de onderhavige richtlijn is geïmplementeerd.

De leden van de CDA-fractie constateerden met instemming dat het implementatievoorstel grotendeels het advies van de commissie auteursrecht volgt en dat sprake is geweest van een uitgebreid consultatieproces. Zij vroegen of het voornemen bestaat om deze interactieve wijze van wetgeving breder toe te passen. Verder hebben deze leden gevraagd of de reacties op het voorontwerp overwegend positief waren en, zo niet, op welke onderdelen niet.

Inderdaad is het gebruik om bij de implementatie van richtlijnen via een adviesaanvraag aan de commissie auteursrecht en, vervolgens, een voorafgaande consultatieronde te trachten een breed draagvlak voor de gekozen wijze van richtlijnomschrijving te creëren, vooral als het – zoals in casu – gaat om een materie waar de belangentegenstellingen groot kunnen zijn. Dat proces krijgt niet alleen gestalte via overleg met organisaties van belanghebbenden, maar in aanvulling daarop steeds vaker ook via aparte consultatiefora op de Internetsite www.justitie.nl. Het is mijn voornemen deze wijze van wetgevingsvoorbereiding voort te zetten. Tegelijkertijd moet worden bedacht dat de grenzen van dit consultatieproces worden bepaald door de implementatietermijn van de richtlijn. Het kan niet zo zijn dat de consultatie tot onnodige vertraging bij de implementatie leidt. In lijn met Aanwijzing nr. 336 van de Aanwijzingen voor de regelgeving beschouw ik de consultatie daarom als facultatief. Belanghebbenden zijn zich overigens bewust van het feit dat consultatie in de specifieke context van de implementatie van Europese verplichtingen slechts zinvol kan zijn als dit proces in de tijd beperkt is. Menige organisatie is bereid en in staat gebleken om de interne (overleg)procedures te versnellen, waardoor tot een eerdere en niettemin zorgvuldige standpuntbepaling kon worden gekomen. De wetgevingsvoorbereiding is daarmee uiteraard gediend.

De reacties die van de ruim 25 organisaties van belanghebbenden zijn ontvangen op het voorontwerp waren zeer uiteenlopend. De meest in het oog springende commentaren betroffen de keuzemogelijkheden die de richtlijn lidstaten laat en, in het verlengde daarvan, de vraag hoe een juiste balans zou moeten worden gevonden tussen de aanspraken van rechthebbenden, enerzijds, en de beperkingen anderzijds. Op beide aspecten zal ik hierna nader ingaan bij de beantwoording van de vragen van de leden van de CDA-fractie bij het onderdeel «Belang van auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij».

De leden van de VVD-fractie waren van mening dat niet is gekozen voor een «beleidsarme» implementatie van de richtlijn, maar dat ook een aantal andere aanpassingen en moderniseringën in de Nederlandse wetgeving is doorgevoerd. Zij hebben gevraagd om een overzicht van de stand van zaken in andere lidstaten, met het verzoek daarbij aan te geven in hoeverre daar is gekozen voor een «beleidsarme» implementatie en in welke lidstaten de richtlijnimplementatie aanleiding is geweest voor een bredere discussie over de reikwijdte van het auteursrecht en naburige rechten.

De implementatie van de richtlijn in de andere lidstaten levert een gemengd beeld op. Daarvoor bestaan twee hoofdoorzaken. Allereerst verschilt de wetgeving inzake het auteursrecht en de naburige rechten van land tot land. Zo kende Ierland in 2000 een algemene herziening van haar wetgeving, zodat er minder maatregelen nodig bleken om de richtlijn te

implementeren. Ten tweede bestaan er aanzienlijke verschillen in het tempo en stadium van implementatie. Denemarken en Griekenland hebben de richtlijnimplementatie al afgerond, terwijl een daartoe strekkend wetsontwerp in sommige andere lidstaten nog bij het parlement moet worden ingediend.

Voor zover mij bekend, bestaat er in sommige lidstaten, zoals het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Ierland, een tendens tot een minimumimplementatie van de richtlijn, waarbij het accent ligt op incorporatie van de verplichtingen die uit de richtlijn voortvloeien. In andere lidstaten, waaronder Denemarken, Zweden, Luxemburg, Finland en Oostenrijk, bestaat eerder de neiging tot een bredere implementatie van de richtlijn, waarbij niet alleen de richtlijnverplichtingen worden overgenomen, maar geheel of ten dele ook de optionele richtlijnbeperkingen inzake beperkingen. In aanvulling daarop worden of zijn soms ook nog autonome wijzigingen van de auteurs- en/of nabuurrechtelijke wetgeving doorgevoerd.

Voor zover implementatiewetgeving in andere lidstaten al het voorwerp is geweest van parlementaire behandeling, heeft de omzetting van de richtlijn meestal aanleiding gegeven tot nadere beschouwingen. Het zwaartepunt daarvan ligt echter over het algemeen bij de betekenis van de verschillende richtlijnbeperkingen zelf, en niet zozeer bij de toekomst van het auteursrecht en de bescherming van naburige rechten. In de regel bestaat er geen verschil van mening over het feit dat de vele internationale en Europese regelgeving noodzaakt tot een adequate bescherming van de creatieve prestaties van, bijvoorbeeld, auteurs en uitvoerende kunstenaars.

De leden van de fractie van de D66 hebben gewezen op discrepanties tussen de richtlijn en het wetsvoorstel en meenden dat deze discrepanties niet op een vergissing kunnen berusten, omdat zij al te consequent ten nadele van rechthebbenden zijn. In dit verband vroegen deze leden of de regering de betekenis van de richtlijn heeft willen verleggen, en of zij meent dat het instrument «richtlijn» haar daartoe de vrijheid laat.

Zoals al is aangegeven, noodzaakt het Europese recht niet tot een letterlijke overname van de richtlijn, maar kan worden volstaan met aansluiting bij het bestaande stelsel van wetgeving, zolang het nuttig effect van een richtlijn maar daadwerkelijk en ten volle is verzekerd. Deze vrijheid is blijkens artikel 249, derde alinea, EG-Verdrag inherent aan het gebruik van het instrument «richtlijn», maar gaat uiteraard niet zo ver dat een lidstaat autonoom de reikwijdte van een richtlijn kan verleggen. Daarvan is in het wetsvoorstel ter implementatie van de richtlijn ook geen sprake. Voor zover na de nota van wijziging nog ondergeschikte tekstuele verschillen blijven bestaan tussen de richtlijn en het wetsontwerp, zijn deze ingegeven door de huidige terminologie en systematiek van de Nederlandse wetgeving. Hieruit blijkt tevens dat mogelijke tekstverschillen niet consequent ten nadele van rechthebbenden zijn. Integendeel, naar aanleiding van het uitvoerige consultatieproces dat aan het wetsvoorstel vooraf is gegaan zijn de belangen van rechthebbenden zeker niet veronachtzaamd. De implementatie van de richtlijn leidt, zoals hierna bij het artikelsgewijze deel nader zal worden toegelicht, juist tot een versterking van de positie van rechthebbenden.

De leden van de SGP-fractie hebben gevraagd om, voor zover dat niet in het artikelsgewijze deel van de nota naar aanleiding van het verslag gebeurt, in algemene zin in te gaan op de kritiekpunten die zijn vervat in het artikel van prof. mr. H. Cohen Jehoram (24 NJB 2002, 1690–1695). In reactie hierop zij opgemerkt dat de daarin vervatte kritiek deels betrekking heeft op concrete onderdelen van het implementatievoorstel, zoals tijdelijke reproducties van voorbijgaande of incidentele aard, de reproductie van (bouw)werken die blijvend op een openbare plaats zichtbaar zijn gesteld en het (openbaar) maken van een karikatuur, parodie of

pastiche van een beschermd werk. Daarop zal hieronder nader worden ingegaan in het artikelsgewijze deel.

Ik heb de indruk dat de meer algemene kritiek zich concentreert op twee aspecten, te weten de wijze waarop de in artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn bedoelde zogenaamde drie-stappen-toets in het wetsvoorstel is verdisconteerd en het feit dat het implementatievoorstel tekstuele afwijkingen van de richtlijn bevat. Daarbij wordt de suggestie gewekt dat het implementatievoorstel als strekking of als resultaat zou hebben om rechthebbenden te benadelen en het auteursrecht te marginaliseren.

Hiermee wordt mijns inziens ten onrechte afbreuk gedaan aan de zeer zorgvuldige voorbereiding van dit wetsvoorstel, waarbij vele organisaties van rechthebbenden en gebruikers zijn geconsulteerd. Ook wordt eraan voorbijgegaan dat daarbij steeds is gestreefd naar een zorgvuldig evenwicht tussen, enerzijds, aanspraken van rechthebbenden en, anderzijds, door het algemeen belang ingegeven uitzonderingen en beperkingen. Ten slotte zij opgemerkt dat het wetsvoorstel uiteraard noch de strekking noch het resultaat heeft om afbreuk te doen aan de aanspraken van rechthebbenden. Het kerndoel van de richtlijn zelf – en daarmee van het implementatiewetgeving – is juist een versterking van het auteursrecht in de informatiemaatschappij, om te voorkomen dat de bescherming van het auteursrecht gaandeweg kan worden uitgehold door allerlei kopieer- en andere technieken. Daarmee sluiten zowel de richtlijn als het implementatievoorstel geheel aan bij een internationaal al langer bestaande trend tot versterking van het auteursrecht in een digitale omgeving, die al in 1996 resulteerde in de beide WIPO-verdragen inzake auteursrecht alsmede inzake uitvoeringen en fonogrammen.

Ten aanzien van eventuele redactionele verschillen tussen de richtlijn en het wetsvoorstel wil ik nogmaals benadrukken dat Nederland Europeesrechtelijk gezien niet gehouden is tot een integrale en letterlijke overname van de verschillende richtlijnbepalingen. Niettemin kan het, bijvoorbeeld omdat andere lidstaten dat ook hebben gedaan, zinvol zijn om aansluiting te zoeken bij de richtlijnterminologie, als dat tenminste niet ten koste gaat van de systematiek en innerlijke coherentie van de Nederlandse wet- en regelgeving. Ook dit wetsvoorstel biedt daarvan talloze voorbeelden. Omdat de leden van de SGP-fractie, met leden van andere fracties, specifieke opmerkingen hebben gemaakt over de drie-stappen-toets, moge ik korthedshalve verwijzen naar mijn reactie daarop bij de bespreking van de wettelijke beperkingen (par. 6.3).

De leden van de SGP-fractie constateerden dat de regering het beschikbaarstellingsrecht wel in de Wet op de naburige rechten, maar niet in de Auteurswet wil opnemen, omdat het onder het huidige begrip «openbaar maken» valt. Deze leden hebben gevraagd of het beschikbaarstellingsrecht niet expliciet in de Auteurswet zou moeten worden opgenomen.

Artikel 12 Auteurswet 1912 kent een ruime, niet-limitatieve en techniek-onafhankelijke omschrijving van het begrip «openbaar maken». Daarmee is openbaarmaking het overkoepelende begrip geworden voor een groot aantal handelingen waardoor een werk van letterkunde, wetenschap of kunst voor het publiek toegankelijk kan worden gemaakt. Inherent hieraan is dat openbaarmaking veronderstelt dat een werk op een of andere manier aan het publiek ter beschikking komt (Hoge Raad 27 januari 1995, Bigott en Batco/Doucal, NJ 1995, 669). Daarmee vallen ook meer eigentijdse vormen van communicatie, zoals aanbieden via Internet of video-on-demand, onder het flexibele openbaarmakingsbegrip van artikel 12 Auteurswet 1912 (zie ook Hof Den Haag, 1 december 1994, Havermans/Güfa, 3 AMI 1995, 51 e.v.). Dit uitgangspunt wordt onderschreven in zowel het eerste als het tweede advies van de commissie auteursrecht over de implementatie van de richtlijn (vgl. rapport 1998 (noot 10), par. 2.3.2.1. respectievelijk rapport 2001, par. 2.3). Omdat onbetwist vaststaat dat het open openbaarmakingsbegrip van artikel 12 Auteurswet 1912 mede het in

artikel 3, tweede lid, van de richtlijn bedoelde beschikbaarstellingsrecht omvat, waarbij werken toegankelijk zijn op een door individuele consumenten bepaalde plaats en tijd, bestaat er geen noodzaak tot expliciete opname in de Auteurswet 1912.

Kader

De leden van de CDA-fractie vroegen of er nu al technologische ontwikkelingen voorzienbaar zijn, en zo ja welke, waarop de richtlijn niet ziet en die wel van invloed kunnen zijn op vraagstukken rondom auteursrechten en de naburige rechten.

Opvallend is dat de richtlijn vooral ziet op technische voorzieningen met – kort gezegd – primair een beveiligingskarakter (artikel 6), en nauwelijks op de ontwikkeling van zogenaamde digital-rights-management-systemen (DRM). Met DRM wordt bedoeld op elektronische systemen van ter beschikkingstellen en gebruik van creatief materiaal in digitale vorm, waarmee niet alleen beveiliging tegen illegaal gebruik mogelijk is, maar waarmee ook het legale gebruik kan worden gemonitord en afgerekend. De ontwikkeling van dergelijke DRM-systemen vordert gestaag, maar er is nog geen sprake van Europese of internationale standaardisatie, algemene interoperabiliteit met hardwarecomponenten, een brede en bedrijfs-economisch haalbare integratie in businessmodellen alsmede een breed gedragen consumentenacceptatie. In het als discussiestuk bedoelde rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij – Bouwstenen voor een justitiestrategie», waarover de tweede Kamer bij brief van 19 maart 2002 geïnformeerd is (Tweede Kamer, 2001–2002, 26 538, nr. 6), is aangegeven dat een brede ontwikkeling van DRM-systemen mogelijk consequenties zou kunnen hebben voor, bijvoorbeeld, de handhaving van auteurs- en naburige rechten in een digitale omgeving, voor het thans bestaande stelsel van thuiskopieheffingen alsmede voor de inrichting van het stelsel van wettelijk verplicht collectief beheer. Het uiterlijk op 22 december 2004 verwachte eerste evaluatieverslag van de Commissie over de toepassing van de richtlijn geeft wellicht uitsluitsel over de vraag of ter zake nadere initiatieven van de Europese Gemeenschap te verwachten zijn.

De leden van de CDA-fractie hebben verder een reactie gevraagd op de stelling dat juist de toepassing van nieuwe digitale technologieën leidt tot een verminderd maatschappelijk draagvlak voor het belang van de auteursrechthebbenden, omdat het recht op informatie dan prevaleert boven het auteursrecht. Leidt deze stelling, zo vroegen deze leden, bij de regering tot een herbezinning op de grondslagen van het auteursrecht. Inderdaad zijn er omstandigheden denkbaar waarin er een spanningsveld ontstaat tussen de opkomst van nieuwe digitale technologieën en de belangen van auteursrechthebbenden. Terecht hebben deze leden erop gewezen dat de beschikbaarheid van bepaalde software en digitale technologieën tot een toenemend kopieer- en reproductiegedrag bij consumenten leidt. Dit aspect is echter bij de totstandkoming van deze richtlijn onderkend. Een van de hoofddoelstellingen van de richtlijn is immers om de belangen van auteurs- en nabuurrechthebbenden juist in een digitale omgeving te kunnen waarborgen. In dit opzicht sluit de richtlijn geheel aan bij de beide WIPO-verdragen uit 1996 inzake het auteursrecht alsmede inzake uitvoeringen en fonogrammen. Op een enkel onderdeel gaat de richtlijn zelfs verder. Zo moeten ingevolge artikel 6 van de richtlijn onder meer passende maatregelen worden genomen om het omzeilen van technische voorzieningen alsmede de vervaardiging, invoer, verkoop en verhuur van diensten en apparatuur ter stimulering of bevordering daarvan tegen te gaan. In het artikelsgewijze deel van deze nota naar aanleiding van het verslag kom ik daarop terug.

Dit alles laat onverlet dat gebruikers van beschermd materiaal zich niet altijd voldoende bewust zijn van de mogelijkheden en beperkingen van

het auteursrecht of deze soms zelfs bewust negeren. Voor een deel kan hieraan tegemoet gekomen worden via goede voorlichting; in dit verband zij gewezen op het initiatief van de Stichting Auteursrechtmanifestaties tot de voorlichtende website www.auteursrecht.nl. Wordt het auteursrecht bewust geschonden, dan komen handhavingsaspecten in beeld. Hoewel het uitgangspunt daarbij het primaat van de civielrechtelijke handhaving door rechthebbenden zelf is, volgt hieruit uiteraard niet dat er geen rol voor de overheid meer is weggelegd. Bij schending van industriële en andere intellectuele eigendomsrechten is dat op zich niet anders. Over dit algemene vraagstuk heeft de Europese Commissie op 27 januari 2003 een voorstel gedaan voor een richtlijn betreffende de procedures en maatregelen om de handhaving van intellectuele eigendomsrechten te waarborgen, waarover weldra in Raadskader zal worden gesproken. Ten aanzien van de vraag naar de noodzaak van een herbezinning op het auteursrecht merk ik allereerst op, dat de grondslagen van het auteursrecht zelf zijn verankerd in vele internationale verdragen en Europese richtlijnen. Het gaat daarbij, samengevat, om het bevorderen van innovatie en beloning van creativiteit. Die internationale en Europese verankering maakt de vrijheid om die grondslagen op nationaal niveau ter discussie te stellen zeer beperkt. De aandacht verschuift daarom naar de vraag welke nieuwe beleidsaccenten binnen de bestaande Europese en internationale kaders mogelijk, nodig en haalbaar zijn vanwege de snelle opkomst van nieuwe technologieën. Deze aspecten komen uitvoerig aan de orde in het al genoemde rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij». Daarin wordt erkend dat het van groot belang blijft om een adequaat evenwicht te vinden tussen enerzijds de bescherming van rechthebbenden en anderzijds de beschikbaarheid van beschermd materiaal voor consumptie en als bouwsteen voor nieuwe diensten. Dit rapport is in verkennende zin besproken met enkele meest betrokken organisaties van rechthebbenden, gebruikers, de software- en de hardware-industrie. Uiteraard zal de Kamer nader worden geïnformeerd over eventuele nieuwe accenten die daaruit voor het toekomstig auteursrechtbeleid mochten voortvloeien. De sterk toekomstgerichte oriëntatie van het rapport, dat in feite ziet op het post-richtlijntijdperk, leidt ertoe dat de discussie over eventuele nieuwe beleidsaccenten in beginsel los moet worden gezien van de implementatie van de onderhavige richtlijn, waarvan de implementatietermijn al op 22 december 2002 is verstreken.

Inhoud van de richtlijn

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd waarom de richtlijn nog zoveel ruimte laat voor zelfregulering door de lidstaten. Artikel 5 van de richtlijn laat de lidstaten de nodige ruimte om te bepalen of zij bepaalde beperkingen en restricties op het auteursrecht al dan niet in hun nationale wetgeving willen handhaven of opnemen. Artikel 5 van de richtlijn bevat alle voortaan in de Unie toegestane beperkingen op het auteursrecht, maar heeft slechts een beperkt harmoniserende werking. Die harmoniserende werking komt tot uitdrukking in het feit dat de omschrijving van de beperkingen nu op Europees niveau is gestandaardiseerd. Nagenoeg alle op grond van artikel 5 van de richtlijn toegestane beperkingen zijn echter facultatief geformuleerd. Hieruit blijkt duidelijk dat de richtlijn binnen de aangegeven kaders de vaak cultureel en maatschappelijk bepaalde verscheidenheid aan beperkingen tussen de lidstaten heeft willen respecteren. Verder vroegen de leden van de CDA-fractie of een verdere harmonisatie ook wenselijk zou zijn, gelet op het feit dat verdere harmonisatie naar hun indruk het specifieke karakter van de Nederlandse wetgeving zal kunnen aantasten. Ook vroegen zij binnen welke termijn een aanpassing van de richtlijn dan wel een nieuwe richtlijn zijn beslag zal kunnen krijgen. De richtlijn bevat slechts een gedeeltelijke harmonisatie van het auteurs-

recht en laat, bijvoorbeeld, beperkingen op het auteursrecht, het collectief beheer van rechten, het overeenkomstenrecht, morele rechten en andere rechten van openbaarmaking dan het recht tot mededeling aan het publiek (grotendeels) onverlet. Voor zover hierdoor het goede functioneren van de interne markt nadelig wordt beïnvloed, kan de Europese Commissie nadere harmonisatiemaatregelen voorstellen. Op het terrein van de handhaving van intellectuele eigendomsrechten is dat, zoals eerder genoemd, onlangs geschied. Verder brengt de Europese Commissie uiterlijk 22 december 2004 en vervolgens om de drie jaar een evaluatieverslag over de toepassing van de onderhavige richtlijn uit, waaruit eveneens nieuwe initiatieven tot harmonisatie kunnen voortvloeien.

De leden van de CDA-fractie hebben voorts gevraagd waarop de stelling gebaseerd is dat de on-line levering van beschermd materiaal aan consumenten nog in de kinderschoenen staat. Zij vroegen zich af of de al bestaande vormen van on-line levering van muziek, informatie en beeld zouden moeten meebrengen dat het overgangsregime van de richtlijn zeer kort zou kunnen zijn.

Terecht merken de leden van de CDA-fractie op dat er vele voorbeelden bekend zijn van on-line levering van muziek, informatie en beeld. Gedacht kan worden aan het tegen betaling van Internet downloaden van muziek en film. Tegelijkertijd kan worden vastgesteld dat de economische omvang van deze on-lineleveringen in absolute termen nog relatief bescheiden is, zeker als deze wordt vergeleken met de traditionele wijzen waarop consumenten in het bezit kunnen komen van beschermd materiaal. Zo blijkt volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek de totale in Nederland via e-commerce gerealiseerde omzet in de particuliere sfeer in 2000 slechts 0,2% van de totale consumptieve bestedingen van huishoudens en slechts 0,6% van de omzet van de detailhandel te bedragen. Wordt rekening gehouden met het feit dat hieronder de aanschaf van alle goederen en diensten via Internet is begrepen, dus ook boeken, fysieke CD's en vakantiehuizen, dan valt de met het downloaden via Internet gegenereerde omzet nog lager uit.¹ Daarvoor zijn een aantal redenen aan te voeren, zoals het illegaal downloaden via Internet, het ontbreken van internationaal breed geaccepteerde, uniforme systemen voor microbetalingen, de nog beperkte beschikbaarheid van breedbandinfrastructuur die een grotere downloadsnelheid mogelijk maakt, en het feit dat het moeilijk blijkt om bedrijfseconomisch haalbare businessmodellen te vinden die kunnen bogen op een brede consumentenacceptatie. Illustratief in dit verband zijn de recente initiatieven van platenmaatschappijen om via Internet een betaalsysteem voor het downloaden van muziek op te zetten; tot grote successen hebben zij nog niet geleid. Hoewel de on-line levering van beschermd materiaal in zoverre nog in een beginstadium verkeert, wordt haar op termijn wel een grote toekomst voorspeld. De aanvaarding van Richtlijn nr. 2000/31 van 8 juni 2000 inzake elektronische handel (PbEG 2000, L 178/1) en de onderhavige richtlijn leveren daaraan een bijdrage. Als de Europese Commissie op grond van artikel 12 van de richtlijn uiterlijk op 22 december 2004 haar eerste evaluatieverslag over deze richtlijn uitbrengt, zal moeten blijken of de overgangsfase, die wordt gemarkeerd door de richtlijn, al dan niet kort kan zijn.

Belang van auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij

De leden van de CDA-fractie hebben verzocht om een reactie op de stelling dat het wetsvoorstel, anders dan de richtlijn, de nadruk zou leggen op de belangen van de gebruikers, ten nadele van de auteursrechthebbers. In het verlengde hiervan vroegen de leden van de VVD-fractie of de kritiek van de Stichting Auteursrechtbelangen, te weten dat in het

---

¹ Bron: CBS-rapport «De digitale economie 2002» van 18 juli 2001, p. 13 en p. 95/96.

wetsvoorstel het in de richtlijn behaalde evenwicht tussen de belangen van rechthebbenden en die van gebruikers onvoldoende is terug te vinden, gemotiveerd weerlegd kan worden. Deze leden hebben voorts een reactie op de stelling gevraagd dat de ruimte die de richtlijn biedt voor interpretatie of invulling, in het wetsvoorstel vaak wordt benut in een voor rechthebbenden ongunstige zin.

Voor een juiste appreciatie van het wetsvoorstel lijkt het mij goed allereerst kort stil te staan bij de totstandkomingsgeschiedenis van de richtlijn en de Nederlandse onderhandelingsinzet daarbij. Het oorspronkelijke richtlijnvoorstel is eind 1997 door de Europese Commissie ingediend (PbEG 1998, C 108/6), een jaar na de totstandkoming van de WIPO-verdragen inzake het auteursrecht en inzake uitvoeringen en fonogrammen op 20 december 1996, over de inhoud waarvan de Kamer is geïnformeerd (Tweede Kamer, 1996–1997, 25 154, nr. 3). De commissie auteursrecht heeft dit richtlijnvoorstel betrokken in een op 18 augustus 1998 uitgebracht advies, dat aan de Kamer is toegezonden bij brief van 14 september 1998. Uitgaande van dit advies zijn vervolgens in de nota «Auteursrecht, naburige rechten en nieuwe media», op 10 mei 1999 aan de Kamer toegezonden, door de toenmalige Minister van Justitie en de toenmalige Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen negentien beleidsuitgangspunten geformuleerd die als basis konden dienen voor de standpuntbepaling over toekomstige wet- en regelgeving, zowel nationaal, Europees als mondiaal (Tweede Kamer, 1998–1999, 26 538, nr. 1). Het evidente belang van een adequate bescherming van auteurs- en nabuurrechthebbenden, ook in de informatiemaatschappij, werd daarin gekoppeld aan het uitgangspunt dat de bestaande beperkingen in beginsel dienen te worden doorgetrokken naar de nieuwe situatie in de informatiemaatschappij. Meer in het bijzonder is daarbij opgemerkt: «Aan de rechten moeten uit het oogpunt van andere, zeker zo zwaar wegende algemene belangen grenzen worden gesteld. Die grenzen zijn nodig om te garanderen dat ook met andere belangen dan die van rechthebbenden wordt rekening gehouden. Wettelijke beperkingen zijn nodig voor met name bescherming van consumenten, als waarborg van gezonde mededingingsverhoudingen, het bewaken van functies van bibliotheken, bewaar- en archiefinstellingen, musea en van het onderwijs, en ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, nieuwsvoorziening, toegang tot overheidsinformatie en de ontwikkeling van nieuwe technologieën en diensten.» (ibidem, p. 5, onder 7).

De naar aanleiding van deze nota door de Kamer gestelde vragen zijn eind december 1999 beantwoord (Tweede Kamer, 1999–2000, 26 538, nr. 2), waarbij is bevestigd dat de in de notitie van 10 mei 1999 geformuleerde beleidsuitgangspunten de inzet voor de onderhandelingen in Brussel vormden (ibidem, p. 6). Deze hebben voorts als referentiekader gediend voor regelmatig overleg met belangenorganisaties over het inmiddels gewijzigde richtlijnvoorstel van 21 mei 1999 (PbEG 1999, C 180/6). Over de notitie heeft in mei 2000 een algemeen overleg plaatsgevonden, waarbij de Kamer over het algemeen steun heeft uitgesproken voor het door Nederland in het kader van de richtlijnonderhandelingen gevoerde beleid dat gericht was op het in stand houden van een evenwicht tussen alle betrokken en gerechtvaardigde belangen (Tweede Kamer, 1999–2000, 26 538, nr. 3). Op 6 september 2000 is de commissie auteursrecht andermaal om advies gevraagd over enkele meer specifieke implementatievraagstukken; dat advies is op 17 juli 2001 vastgesteld en aan de Kamer op 12 oktober 2001 toegezonden (Tweede Kamer, 2001–2002, 26 538, nr. 5). Op basis van dit advies is vervolgens een ontwerp-wetsvoorstel opgesteld, dat in een breed opgezette consultatieronde met organisaties van belanghebbenden en gebruikers is besproken alsmede voorwerp was van een discussieforum op Internet. Een en ander heeft uiteindelijk geresulteerd in het op 22 juli 2002 ingediende wetsvoorstel, dat de legitieme

aanspraken van rechthebbenden koppelt aan door het algemeen belang ingegeven beperkingen.

Het uitgangspunt van zowel de richtlijn als het wetsvoorstel is een versterking van de aanspraken van rechthebbenden in de informatie-maatschappij. Daartoe voorziet het wetsvoorstel, overeenkomstig het advies van de commissie auteursrecht uit 2001, onder meer in een sterk en uitsluitend reproductierecht, een exclusief recht op mededeling aan het publiek, met inbegrip van het recht tot interactieve on-line beschikbaarstelling van beschermd materiaal (het zgn. beschikbaarstellingsrecht) alsmede in een nieuwe en effectieve bescherming tegen manipulatie van informatie over het beheer van rechten, de omzeiling van technische voorzieningen alsmede tegen de productie, aanbidding en verhandeling van apparatuur en de verrichting van diensten waarmee omzeiling mogelijk wordt gemaakt. Deze versterkte rechtenbescherming komt niet in plaats van, maar in aanvulling op de al bestaande bescherming van rechthebbenden ten aanzien van, onder andere, het exclusieve distributierecht, computerprogramma's, geschriftenbescherming, het verhuuren uitleenrecht, satellietomroep en kabeldoorgifte alsmede de rechtsbescherming van databanken.

In vergelijking hiermee is er, eveneens overeenkomstig het advies van de commissie auteursrecht uit 2001, op evenwichtige wijze gebruik gemaakt van de mogelijkheden die artikel 5 van de richtlijn laat om nationale beperkingen op het auteursrecht en de naburige rechten te handhaven of te treffen. Allereerst zijn de al bestaande beperkingen, overeenkomstig de al in mei 1999 uiteengezette beleidslijn (Tweede Kamer, 1998-1999, 26 538, nr. 1, p. 4), doorgetrokken naar de nieuwe situatie in de informatie-maatschappij. Dit vertrekpunt doet ook recht aan het algemeen aanvaarde uitgangspunt dat in een on-line omgeving in beginsel dezelfde normering dient te gelden als in de wereld off-line. Daarbij zijn sommige beperkingen bovendien soms strikter geformuleerd dan op grond van de richtlijn is toegestaan. Zo bepaalt artikel 18 van het wetsvoorstel ten aanzien van de verveelvoudiging of openbaarmaking van afbeeldingen van blijvend in het openbaar zichtbaar gestelde bouw- en beeldhouwwerken dat het overnemen in een compilatiewerk beperkt is tot enkele werken van dezelfde maker, terwijl artikel 5, derde lid, onderdeel h) van de richtlijn deze beperkende voorwaarde niet kent.

Verder zijn lang niet alle in artikel 5 van de richtlijn voorziene beperkingen in het wetsvoorstel overgenomen. Afgezien is van overname van de beperkingen inzake reproducties van uitzendingen door maatschappelijke instellingen met een niet-commercieel oogmerk (artikel 5, tweede lid, onderdeel e), niet-commercieel gebruik ten behoeve van gehandicapten (artikel 5, derde lid, onderdeel b), gebruik tijdens door de overheid georganiseerde officiële bijeenkomsten (artikel 5, derde lid, onderdeel g), het gebruik met het oog op demonstratie of herstel van apparatuur (artikel 5, derde lid, onderdeel l) alsmede het gebruik van een artistiek werk in de vorm van een gebouw, tekening of plan van een gebouw in verband met de wederopbouw daarvan (artikel 5, derde lid 3, onderdeel m). Nieuwe beperkingen zijn slechts geïntroduceerd bij een duidelijk gebleken algemene maatschappelijke behoefte daaraan. Het gaat daarbij met name om beperkingen ten bate van de reproductie door openbare bibliotheken, onderwijsinstellingen, musea en niet op winst oogmerk gerichte archieven (artikel 5 tweede lid, onderdeel c), het gebruik ten behoeve van de openbare veiligheid, het goede verloop van administratieve, parlementaire en gerechtelijke procedures of de berichtgeving daarover (artikel 5, derde lid, onderdeel e), de incidentele verwerking (artikel 5 lid 3 onder i), het gebruik voor karikaturen, parodieën of pastiches (artikel 5, derde lid, onderdeel k) en, tenslotte, het welomschreven gebruik door individuele leden van het publiek van beschermd materiaal via speciale terminals in publiek toegankelijke bibliotheken, musea en archieven voor onderzoek of privé-studie, voor zover dat materiaal deel uitmaakt van de collectie van deze instel-

lingen (artikel 5 derde lid, onderdeel n). Hiermee zijn dusdanige algemene belangen gediend, dat een beperking van de individuele aanspraken van rechthebbenden gerechtvaardigd wordt geacht. Als zodanig kan bijvoorbeeld worden gewezen op de publieke taak van bibliotheken, onderwijsinstellingen, musea en archieven, de openbare orde en het goede verloop van administratieve, parlementaire en gerechtelijke procedures, de vrije nieuwsgaring, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van culturele expressie.

Alles afwegende meen ik dat het wetsvoorstel op evenwichtige en rechtvaardige wijze tegemoet komt aan, enerzijds, de belangen van rechthebbenden en, anderzijds, soms zwaarder wegende maatschappelijke belangen. Een ander oordeel zou er toe leiden dat de behartiging van de aangegeven maatschappelijke belangen zou moeten wijken voor een verdere versterking van de positie van individuele rechthebbenden. Daarbij zij aangetekend dat de in het wetsvoorstel tot uitdrukking komende belangenafweging nadrukkelijk steun vindt in de richtlijn; ware dat anders dan had de richtlijn lidstaten niet de vrijheid kunnen laten tot het treffen of handhaven van beperkingen die in het wetsvoorstel aan de orde zijn (vgl. met name de overwegingen 31 en 32 van de preambule). Hieruit volgt dat het wetsvoorstel de aanspraken van rechthebbenden niet onnodig beknot, maar daaraan juist op een maatschappelijk verantwoorde wijze recht doet.

Verder vroegen de leden van de CDA-fractie om aan te geven waarom de uit de richtlijn voortvloeiende aanpassingen van de nationale wetgeving beantwoorden aan de eisen die door de regering zijn gesteld aan wetgeving op de elektronische snelweg.

De nota «Wetgeving voor de elektronische snelweg», zoals aangeboden aan de Kamer door de Minister van Justitie bij brief van 12 februari 1998, formuleert een aantal uitgangspunten en toetsingscriteria bij vragen van wetgeving rond de elektronisch snelweg (Tweede Kamer, 1997–1998, 25 880, nrs. 1–2 en 10). Drie uitgangspunten spelen daarbij een belangrijke rol: a) regelgeving dient bij voorkeur plaats te vinden op mondiaal, regionaal of, bij wijze van alternatief, Europees niveau, b) juridische normen uit de fysieke wereld moeten waar mogelijk analoog van toepassing kunnen zijn in een elektronische omgeving (het uitgangspunt «off-line» is «on-line») en c) Nederlandse regelgeving moet zoveel mogelijk technologieneutraal worden geformuleerd. Het wetsvoorstel voldoet aan deze criteria (Tweede Kamer, 2001–2002, 28 482, nr. 3, p. 8). Het is een uitwerking van een Europese richtlijn, die op haar beurt in belangrijke mate uitvoering geeft aan twee mondiale WIPO-verdragen uit 1996, de voorgestelde wijzigingen gelden waar mogelijk zowel in de fysieke als in de digitale omgeving en zijn, met het oog daarop, zoveel mogelijk technologieneutraal geformuleerd. Uitzonderingen hierop zijn ingegeven door het feit dat de richtlijn zelf soms noopt tot een technologiespecifieke normering. Ter illustratie zij gewezen op artikel 6 van de richtlijn inzake technische voorzieningen. Uit de aard der zaak hebben de naar aanleiding daarvan voorgestelde implementatiemaatregelen primair betrekking op een elektronische omgeving, niet op de analoge wereld.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd naar een oordeel over de constatering dat organisaties van rechthebbenden over het algemeen niet de in de memorie van toelichting betrokken stelling delen dat het wetsvoorstel een belangrijke verbetering betekent van de positie van rechthebbenden in de informatiemaatschappij.

Ik deel deze kritiek niet, en moge de leden van de VVD-fractie voor een nadere toelichting daaromtrent verwijzen naar hetgeen daarover in reactie op hun vragen naar het evenwicht tussen rechten en beperkingen al is opgemerkt. Hier zij volstaan met de algemene kanttekening dat de richtlijn en het wetsvoorstel, zoals de leden van de LPF-fractie terecht hebben opgemerkt, er vooral toe strekken de aanspraken van rechthebbenden in

het IT-tijdperk te versterken. Deze bescherming is echter niet absoluut, maar moet soms wijken voor uit hoofd van het algemeen belang gerechtvaardigde beperkingen.

De leden van de VVD-fractie vroegen ook naar de bereidheid om door overleg met betrokkenen tot nadere aanpassingen van het wetsvoorstel en/of de memorie van toelichting te komen, om zodoende een groter draagvlak in de kring van organisaties van rechthebbenden te bereiken. Vanwege de zorgvuldige voorbereiding van het wetsvoorstel acht ik het niet zinvol om via een extra consultatieronde te trachten meer draagvlak bij rechthebbenden te krijgen. Zoals al is aangegeven, meen ik dat er in voldoende mate recht is gedaan aan de belangen van rechthebbenden, mede omdat bij het opstellen van de nota van wijziging rekening is gehouden met zowel het commentaar van de fracties die in het verslag aan het woord zijn als met het medio oktober 2002, na indiening van het wetsvoorstel, ontvangen rapport van de Studiecommissie Informatie-maatschappij van de Vereniging voor Auteursrecht. Bovendien wil ik niet het risico lopen dat de implementatie van de richtlijn, waarvan de omzettingstermijn al is verstreken, nog verder wordt vertraagd.

De leden van de D66-fractie wensten een nadere toelichting op de stelling dat «evenwicht nodig is tussen de belangen van rechthebbenden en die van gebruikers.» Zij vroegen met name naar welk evenwicht wordt gezocht, omdat zij de indruk hebben gekregen dat de Europese Commissie en de regering daar verschillend over denken. Zo stelt overweging 4 bij de richtlijn dat er gestreefd wordt naar een hoog niveau van bescherming, dat niet alleen de garantie geeft voor een passende beloning voor het gebruik van beschermd materiaal maar ook een stimulans vormt voor nieuwe culturele prestaties en investeringen, terwijl in de memorie van toelichting wordt gesteld dat in de informatiemaatschappij de beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie voorop staan. Er bestaat geen tegenstelling tussen beide uitgangspunten. Integendeel, zij vullen elkaar juist aan, omdat zij elk een ander facet van de informatiemaatschappij belichten. In de informatiemaatschappij staan inderdaad de beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie voorop (Tweede Kamer, 2001–2002, 28 482, nr. 3, p. 7). Deze feitelijke constatering is, enerzijds, ingegeven door de omstandigheid dat technologische ontwikkelingen tot nieuwe exploitatievormen en mogelijkheden tot technische voorzieningen leiden en, anderzijds, door het feit dat diezelfde technologische ontwikkelingen aanleiding kunnen geven tot het op grote schaal en zonder toestemming of vergoeding kopiëren, openbaar maken, verveelvoudigen en anderszins hergebruiken van beschermd materiaal. De richtlijn houdt met beide aspecten rekening, door zowel de noodzaak tot versterking van de intellectuele eigendom in een digitale omgeving te erkennen (bijv. de overwegingen 4, 5, 7 en 9 van de preambule) als rekening te houden met het feit dat overwegingen van algemeen belang een adequate beschikbaarheid en toegankelijkheid van informatie meebrengen, die een beperking op de aanspraken van individuele rechthebbenden kunnen rechtvaardigen. Er moet, aldus de richtlijn, «een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen worden gewaarborgd» (overweging 31 van de preambule). De ondergrens van dat evenwicht wordt door de richtlijn zelf gedicteerd. Alleen de in artikel 5 van de richtlijn limitatief opgesomde beperkingen en restricties op auteurs- en naburige rechten zijn nog mogelijk. Aangegeven is al, dat het wetsvoorstel niet alle door de richtlijn geboden mogelijkheden tot handhaving of introductie van beperkingen overneemt. Steeds is nagegaan of maatschappelijke behoeften en belangen, zoals het goede functioneren van wetenschappelijke instellingen en publiek toegankelijke bibliotheken, het adequate verloop van juridische en parlementaire procedures, de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid, de noodzaak daartoe meebrengen. Dit betekent uiteraard niet dat het huidige door de richtlijn en het wetsvoor-

stel nagestreefde evenwicht in de afweging tussen individuele en maatschappelijke belangen per definitie een statisch karakter heeft. Toekomstige technologische ontwikkelingen kunnen leiden tot een heroverweging en, wellicht, nieuwe harmonisatie-initiatieven van de Europese Gemeenschap.

Inhoud en betekenis van het wetsvoorstel

6.1. Algemeen

De leden van de CDA-fractie onderschreven de constatering dat er op termijn ruimte kan zijn voor een ingrijpende aanpassing van de huidige wetgeving, bijvoorbeeld door het samenvoegen van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten, en zagen daartoe te meer aanleiding omdat naar hun oordeel de aansluiting bij de richtlijnterminologie niet altijd tot een helder begrippenkader heeft geleid. Zij vroegen waarom daartoe een aparte adviesaanvraag aan de commissie auteursrecht nodig wordt geacht.

De eventuele samenvoeging van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten zou een omvangrijke en wetstechnisch complexe operatie zijn. Daarbij moet er op toe worden gezien dat de beoogde transparantie van de herziening niet ten koste gaat van de vele nuances in de huidige wetgeving. Bovendien moet bij een dergelijke herziening terdege rekening worden gehouden met de talloze internationale verdragen en Europese regelgeving op het terrein van het auteursrecht en de naburige rechten. In dit verband heeft de commissie auteursrecht zowel in het verleden als bij de implementatie van deze richtlijn een onmisbare functie vervuld. Uit het feit dat de leden van de CDA-fractie met genoegen geconstateerd hebben dat het onderhavige implementatievoorstel in hoge mate het advies van de commissie auteursrecht volgt, begrijp ik dat ook zij de meerwaarde van advisering door de commissie onderschrijven. Met de commissie meen ik dan ook dat het dienstig is om haar advies in te winnen, alvorens eventueel over te gaan tot een fundamentele herziening van de huidige wetgeving.

Overigens deel ik het gevoel van de leden van de CDA-fractie dat aansluiting bij de richtlijnterminologie niet per definitie tot een helder begrippenkader in de implementatiewetgeving hoeft te leiden. Zou men dit risico echter geheel trachten te vermijden door de keuze van een eigen, van de richtlijn afwijkende terminologie, dan bestaat de kans dat de Europese Commissie meent of achteraf blijkt dat aan de richtlijn een onjuiste betekenis is toegekend. Daarom is in het implementatievoorstel overwegend gekozen voor aansluiting bij de richtlijnterminologie, voor zover de systematiek van de Auteurswet 1912 en de Wet op de naburige rechten zich daartegen niet verzet.

De leden van de CDA-fractie vroegen voorts naar de ontwikkeling in de gedachtevorming over de betekenis van het collectief beheer voor de uitoefening van rechten in de digitale omgeving, vroegen zich af of het onderhavige wetsvoorstel daartoe niet al moet uitnodigen en, zo ja, welke consequenties de regering ziet voor het collectief beheer en de collectieve beheersorganisaties.

Vooropgesteld zij dat de richtlijn niet ziet op het stelsel van collectief beheer. Evenmin noodzaakt de richtlijn tot een fundamentele herbezinning op het functioneren van de huidige collectief beheersorganisaties. Dat laat onverlet dat de snelle technologische ontwikkelingen implicaties kunnen hebben voor de uitoefening van rechten in een digitale omgeving. Een van de opvallende trends is het feit dat digitalisering en netwerkcommunicatie groeiende mogelijkheden kunnen bieden voor technische voorzieningen en een meer individuele rechtenuitoefening via «digital rights management» (DRM). Naarmate zich goed functionerende, bedrijfs-economisch verantwoorde en door consumenten algemeen geaccep-

teerde DRM-systemen ontwikkelen, zou de behoefte aan collectief beheer kunnen afnemen. Naar aanleiding van het mede hierover uitgebrachte rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij» heeft mijn ambtsvoorganger, en ik sluit mij daarbij aan, de Kamer bericht het zinvol te achten om over de grondslagen van het toekomstig auteursrechtbeleid een grondige gedachtewisseling in breder verband te houden. Na afronding hiervan zal de Kamer worden geïnformeerd over eventuele nieuwe beleidsaccenten binnen het auteursrechtbeleid (Tweede Kamer, 2001–2002, 26 538, nr. 6).

6.2. De rechten

De leden van de fracties van CDA en VVD vroegen om een reactie op de stelling van BUMA dat de reikwijdte van de op grond van artikel 30a Auteurswet verleende vergunning ook betrekking heeft op de terbeschikkingstelling van muziek in de zin van artikel 3 van de richtlijn. De leden van de VVD-fractie vroegen verder of artikel 30a Auteurswet moet worden geacht het gehele Internetgebied te bestrijken, een reactie op de door BUMA/STEMRA verwoorde vrees van een ongewenste breuk tussen wel en niet onder de vergunning vallende vormen van (Internet)muziek-exploitatie alsmede of er sprake is van een voortzetting van dan wel breuk met de lijn die met de aanvulling in 1972 van de in 1932 verleende vergunning is ingezet.

Op grond van artikel 30a Auteurswet 1912 is aan de vereniging BUMA in 1933, tot dusver als enige, een in de tijd onbeperkte licentie verstrekt voor de bedrijfsmatige bemiddeling in muziek auteursrechten (Scrt. 1933, 60). Deze licentie was op grond van de wet zelf aanvankelijk beperkt tot uitvoering in het openbaar en is, via een wijziging van artikel 30a Auteurswet 1912 in 1972 als gevolg van de toetreding tot de herziene Berner Conventie, uitgebreid tot de uitzending van radio- en televisieprogramma's (thans: artikel 30a leden 2 en 3 Auteurswet 1912). Bijgevolg strekt de vergunning van BUMA zich niet uit tot het beschikbaarstellingsrecht als bedoeld in artikel 3 van de richtlijn en evenmin tot alle vormen van muziekexploitatie op Internet. Omgekeerd is het niet zo dat de vergunning van BUMA helemaal niet zou zien op exploitatie van muziek via Internet. Integendeel, iedere vorm van uitzending van muziek via Internet valt ingevolge artikel 30a, tweede lid, Auteurswet 1912 onder het bereik van de vergunning, ongeacht of die uitzending al dan niet gelijktijdig met of in plaats van een reguliere uitzending in een radio- of televisieprogramma plaatsvindt. Hoewel dit er op zich toe kan leiden dat bepaalde vormen van muziekexploitatie via Internet wel, andere daarentegen niet onder het bereik van de vergunning vallen, zie ik daarin geen groot beletsel. Ook nu al hebben de activiteiten van BUMA een gemengd karakter, zonder dat mij gebleken is dat hierdoor een adequate bedrijfsvoering of een goede uitoefening van de haar krachtens de wet opgedragen taken wordt belemmerd. Er zijn goede redenen om het beschikbaarstellingsrecht vooralsnog buiten de vergunning van BUMA te houden. Kenmerkend voor het beschikbaarstellingsrecht is immers het feit dat werken voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn (artikel 3, eerste en tweede lid, van de richtlijn). Daarmee leent dit relatief nieuwe recht zich bij uitstek, zeker als het bijvoorbeeld gaat om «pay-and-listen-sites» of het tegen betaling downloaden van muziek op Internet, voor individuele exploitatie door de rechthebbende(n). Mochten zij willen besluiten tot een collectieve en bedrijfsmatige behartiging van hun belangen, dan is er geen klemmende reden om hun bij voorbaat te verplichten hiervoor uitsluitend de BUMA in te schakelen via een extensieve interpretatie van de aan BUMA verleende vergunning. De richtlijn dwingt daar ook niet toe. Mocht men voor de collectieve exploitatie van het beschikbaarstellingsrecht een beroep op de BUMA willen doen, dan kan dat uiteraard; in die zin laat het wetsvoorstel de bestaande situatie

ongewijzigd. Mocht men echter willen kiezen voor een andere vorm van individueel of collectief beheer, dan kan dat eveneens. Tegenover het feit dat sommige muziekgebruikers wellicht met meerdere collectief beheersorganisaties afspraken zullen moeten maken staat het veel grotere voordeel dat er sprake kan zijn van meer eigen verantwoordelijkheid bij de exploitatie van rechten en minder overheidsinterventie in de sfeer van het collectief beheer. Nu de Europese Commissie heeft aangekondigd binnenkort met een mededeling te zullen komen over collectief beheer en mededinging, lijkt het mij goed bestaande monopolieposities niet onnodig uit te breiden.

In meer algemene zin ligt hierin geen trendbreuk met het verleden. De reikwijdte van de vergunning van BUMA is steeds gekoppeld aan bepaalde welomschreven exploitatieactiviteiten, namelijk uitvoering in het openbaar en, sinds 1972, de uitzending in een radio- of televisieprogramma. Voor zover nieuwe technologische ontwikkelingen leiden tot nieuwe vormen van «uitzending», en bij Internet kan daarvan sprake zijn, vallen zij als vanouds binnen de reikwijdte van de vergunning. Het is echter nooit zo geweest dat de reikwijdte van de vergunning van BUMA, los van enige concrete exploitatievorm, als het ware automatisch meegroeide met technische ontwikkelingen als zodanig. Een dergelijk automatisme zou ook onwenselijk zijn, omdat de vergunning daarmee een te onbepaald karakter zou krijgen en de monopoliepositie van BUMA onnodig groot zou worden, zonder dat van enige noodzaak daartoe vanuit de optiek van rechthebbenden en/of gebruikers is gebleken. Tenslotte zij gewezen op de samenhang met de activiteiten van de door de minister van Justitie aangewezen Stichting Exploitatie Naburige Rechten (Sena) onder de Wet op de naburige rechten. Omdat de richtlijn voor het beschikbaar stellen een uitsluitend recht voorschrijft (artikel 3, tweede lid), wordt het huidige artikel 7 van de Wet op de naburige rechten in die voege gewijzigd. Bijgevolg valt het beschikbaarstellingsrecht buiten het exclusieve mandaat waarover Sena op grond van de aanwijzing ingevolge artikel 15 van de Wet op de naburige rechten beschikt. Het resultaat hiervan is een zekere mate van congruentie tussen de exploitatiemonopolies van BUMA onder de Auteurswet 1912 en Sena onder de Wet op de naburige rechten: beide zien namelijk niet op het beschikbaarstellingsrecht. Dat verhoogt de transparantie van de gezamenlijke incassoactiviteiten.

De leden van de CDA-fractie vroegen verder een reactie op de kritiek van de brancheorganisatie voor de commerciële omroep, Vestra, in het NRC Handelsblad van 7 november 2002, waarin Vestra stelt dat BUMA voor iedere nieuwe technologie onmiddellijk een markt tracht te claimen en, evenals de kabelbedrijven ten aanzien van het gebruik van een digitale decoder, meent dat er bij digitale ethertelevisie sprake is van vervangend gebruik waardoor geen aparte regeling voor gebruiksvergoedingen noodzakelijk is.

De zorgen van Vestra en de kabelbedrijven zijn mij bekend, en deels ingegeven door de vrees dat nieuwe technologische ontwikkelingen en de ontwikkeling van alternatieve infrastructuren, zoals digitale televisie, zouden kunnen worden belemmerd door nieuwe auteursrechtelijke claims. Tijdens het algemeen overleg van 5 juni 2000 (Tweede Kamer, 1999–2000, 27 088, nr. 16) over de tweede Kabelnota «Kabel en Consument: marktwerking en digitalisering» (Tweede Kamer, 1999–2000, 27 088, nr. 2) en van 23 mei 2001 (Tweede Kamer, 2001–2002, 27 088, nr. 24) over de nota betreffende de voortgang van het kabelbeleid (Tweede Kamer, 2001–2002, 27 088, nr. 13), zijn daarover ook vanuit de Tweede Kamer vragen gesteld. De vorige Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft naar aanleiding hiervan een notitie toegezegd over de relatie tussen het auteursrecht en de digitale verspreiding van radio- en televisieprogramma's. Het streven is erop gericht om deze notitie nog voor de zomer aan de Kamer toe te zenden. Een aandachtspunt daarbij is

de omstandigheid dat nieuwe technologische ontwikkelingen ertoe kunnen leiden dat er nieuwe vormen van openbaarmaking plaatsvinden. Als daarvan sprake is, heeft dat auteursrechtelijke consequenties, omdat Europese en internationale regelgeving daarin voorziet. Een vervolgvraag is, welke gevolgen hieraan moeten worden verbonden als er overleg plaatsvindt over de hoogte van vergoedingen voor het gebruik van beschermd materiaal. Hoewel het op zich vanzelfsprekend is dat rechthebbenden een vergoeding kunnen ontvangen voor het gebruik van beschermd materiaal, brengt de redelijkheid mee dat bij de vaststelling van de hoogte daarvan ook rekenschap wordt gegeven van eventuele aantoonbare substitutie-effecten tussen verschillende media en eerdere vergoedingen die eventueel voor soortgelijke openbaarmakingen al zijn bedongen. Aldus kan een maatschappelijk verantwoorde uitoefening van auteursrechten worden verzoend met de wenselijkheid van de ontwikkeling van nieuwe technologieën, alternatieve infrastructuren en exploitatiemethoden.

6.3. De wettelijke beperkingen

De leden van de fracties van CDA, LPF, VVD, GroenLinks, D66 en SGP zijn ingegaan op de implementatie van de in artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn weergegeven drie-stappen-toets. Ik zal hieronder ingaan op deze opmerkingen en vervolgens de meer specifieke vragen beantwoorden. De leden van de CDA-fractie toonden begrip voor de keuze om de drie-stappen-toets uit de richtlijn niet op te nemen in het wetsvoorstel, omdat deze zich in eerste instantie tot de wetgever richt. Zij vroegen of opname ervan in de wet al dan niet verschil zou maken voor het geval de rechter praktijksituaties aan de drie-stappen-toets zou willen toetsen. Ook de leden van de fracties van VVD en GroenLinks hebben gevraagd of er bereidheid bestaat tot opname van de drie-stappen-toets in de wet. De leden van de D66-fractie bleken niet overtuigd van de redenen die zijn aangevoerd om de drie-stappen-toets niet in het wetsvoorstel op te nemen. Zij vestigden de aandacht op het feit dat de richtlijn zich, anders dan de bestaande internationale verdragen, zoals de Berner Conventie, niet slechts tot staten richt. In hun optiek dient de Nederlandse rechter een wettelijke legitimatie te krijgen om de drie-stappen-toets toe te kunnen passen. Zij hebben gevraagd of de regering alsnog bereid zou zijn artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn te implementeren. Ook de leden van de SGP-fractie achtten het opmerkelijk dat in de memorie van toelichting wordt gesteld dat toepassing van de drie-stappen-toets in concrete gevallen mogelijk moet zijn, maar daaraan niet de conclusie wordt verbonden om deze toets in het wetsvoorstel op te nemen. Onder verwijzing naar het advies van de Raad van State waren de leden van de LPF-fractie van mening dat de zogenaamde drie-stappen-toets expliciet in de wet dient te worden opgenomen. De reikwijdte van de in artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn verankerde drie-stappen-toets is tijdens het voorbereidende consultatieproces uitvoerig aan de orde gekomen. Deze toets komt er, kort gezegd, op neer dat de in de richtlijn voorziene beperkingen en uitzonderingen slechts in bepaalde bijzondere gevallen mogen worden toegepast, mits daarbij geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van werken en de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad. Deze cumulatieve toetsingscriteria zijn niet nieuw, maar komen – in deels verschillende bewoordingen – al voor in diverse internationale verdragen en eerdere Europese richtlijnen. Gewezen zij op artikel 9, tweede lid, van de Berner Conventie, artikel 13 TRIPS-Verdrag, artikel 10 WIPO Auteursrechtverdrag en artikel 16 WIPO-Verdrag inzake uitvoeringen en fonogrammen evenals, wat betreft eerdere Europese regelgeving, op artikel 6, derde lid, van EG-richtlijn nr. 91/250 inzake de rechtsbescherming van computerprogramma's (PbEG 1991, L

122/42) alsmede de artikelen 6 derde lid, en 8 van EG-richtlijn nr. 96/9 betreffende de rechtsbescherming van databanken (PbEG 1996, L 77/20). Noch bij de omzetting van de Berner Conventie en het TRIPS-verdrag, noch bij de implementatie van de EG-richtlijnen nrs. 91/250 en 96/9 is de drie-stappen-toets in de Nederlandse wetgeving opgenomen. De reden daarvoor is, zoals door verschillende fracties gememoreerd, dat deze drie-stappen-toets een algemeen toetsingskader voor de wetgever vormt, waaraan de wettelijke vormgeving van de beperkingen op de rechten moet worden getoetst. De drie-stappen-toets is door de wetgever bij elke voorgestelde beperking zorgvuldig toegepast en ligt als het ware besloten in de voorwaarden die aan de inroepbaarheid van de beperkingen worden gesteld. Tegelijkertijd biedt dit kader de rechter een houvast bij de eventueel verdrags- of richtlijnconforme- interpretatie van een bepaalde wettelijke beperking (zo bijv. inzake het citaatrecht: Hoge Raad, 22 juni 1990, Zienderogen Kunst, NJ 1991, 268 en Hoge Raad, 26 juni 1992, Damave/Trouw, NJ 1993, 205). Deze uitgangspunten zijn door andere lidstaten bij de Berner Conventie en het TRIPS-Verdrag en, voor zover het gaat om de implementatie van eerdere EG-richtlijnen, de Europese Commissie nooit ter discussie gesteld. Ik zie daarom geen aanleiding deze traditionele visie op de drie-stappen-toets, die geheel door de commissie auteursrecht wordt onderschreven (par. 2.4 van het advies 2001), thans te verlaten, en zie mij daarin nog gesterkt door de specifieke context en bewoordingen van de onderhavige richtlijn.

De lidstaat, en in het bijzonder de wetgever, is de primaire adressaat van een richtlijn (art. 249, derde alinea, EG-Verdrag). In casu is dat niet anders. De richtlijn beoogt grotendeels uitvoering te geven aan de twee WIPO-verdragen uit 1996, die beide een onmiskenbaar tot de wetgever gerichte drie-stappentoets kennen. De opname van de drie-stappen-toets in artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn is slechts bedoeld om die internationale, tot de wetgever gerichte verplichting naar het communautaire niveau te vertalen, niet om de reikwijdte ervan te veranderen. Duidelijk blijkt dat uit de preambule van de richtlijn, waarin vooropgesteld wordt dat het gebruik van de in de richtlijn voorziene beperkingen en restricties dient te geschieden «in overeenstemming met de terzake geldende internationale verplichtingen», die zich – zoals aangegeven – uitsluitend tot de wetgever richten (overweging 44). In wezen bepaalt artikel 5, vijfde lid, van de richtlijn slechts dat de wetgever, bij de vormgeving van de in de richtlijn voorziene verplichte en optionele beperkingen, rekening moet houden met de legitieme belangen van de rechthebbende(n) en de normale exploitatie van een werk. In het onderhavige wetsvoorstel vertaalt zich dat in een concrete en precieze omschrijving van de toegestane uitzonderingen en beperkingen. In de literatuur is daarop ook door menigeen instemmend gereageerd (vgl. o.a. Visser, «Enkele opmerkingen bij Wetsvoorstel 28 482, 5 AMI 2002, 167–172, 168, Koelman, «De nationale drie-stappen-toets», 1 AMI 2003, 6–9, 8).

Zou moeten worden overwogen om de drie-stappen-toets expliciet in de Nederlandse wetgeving op te nemen, dan kleven daaraan een aantal nadelen. Allereerst rijst de vraag of dat niet als logische consequentie zou moeten hebben dat de thans zeer concreet omschreven beperkingen alsnog een meer open formulering zouden moeten krijgen, met als enige en algemene correctiefactor de drie-stappen-toets (vgl. Senftleben, «Beperkingen à la Carte: Waarom de Auteursrechtlijn ruimte laat voor faire use», 1 AMI 2003, 10–14). Ik acht dat niet wenselijk, al was het maar omdat dit een breuk zou betekenen met de huidige wetssystematiek en de rechtszekerheid niet ten goede zou komen, omdat dan te ongewis blijft wanneer een beroep op beperkingen mogelijk is. Ten tweede is er in de literatuur wel op gewezen dat de drie-stappen-toets niet is ontwikkeld om als criterium te dienen bij de beantwoording van de vraag of gebruik in een concreet geval onder het verbodsrecht behoort en te vallen en is de toets daarvoor mitsdien minder geschikt. In zoverre zou het opnemen van

de toets in de wet tot rechtsonzekerheid aanleiding kunnen geven (vgl. Koelman, «De nationale drie-stappen-toets», 1 AMI 2003, 6–9). Voorts zou een wettelijke opname van de drie-stappen-toets een status aparte geven aan de wijze waarop deze richtlijn wordt geïmplementeerd, omdat daarvan op de aangegeven gronden juist is afgezien bij de omzetting van eerdere internationale en Europese verplichtingen. Dat zou naar mijn mening een onnodige en onwenselijke breuk betekenen met de uniforme en consequente wijze waarop sinds de toetreding tot de Herziane Berner Conventie in 1972 uitvoering is gegeven aan internationale en Europese verplichtingen. Dezelfde materiële norm, in casu de drie-stappen-toets, dient immers op dezelfde wijze al of niet in Nederlandse wetgeving te worden geïncorporeerd. Ten slotte merk ik op dat, voor zover mij nu bekend is, van de andere lidstaten alleen Griekenland en Spanje een drie-stappen-toets in hun wetgeving kennen, in beide gevallen overigens al voordat de richtlijn moest worden omgezet. Naar verluidt zouden Portugal en Frankrijk opname van de drie-stappen-toets in hun wetgeving overwegen. De overgrote meerderheid van de lidstaten meent echter, evenals Nederland, dat de drie-stappen-toets niet in wetgeving behoeft te worden opgenomen.

In dit verband vroegen de leden van de CDA-fractie of het voor de in het wetsvoorstel genoemde algemene maatregelen van bestuur niet noodzakelijk of wenselijk zou zijn om de drie-stappen-toets in de wet op te nemen.

De mogelijkheid tot de eventuele uitvaardiging van algemene maatregelen van bestuur wordt voorgesteld ten aanzien van de billijke vergoeding bij niet-uitgezonderde reproducties voor privé-doeleinden (artikel 16b, vijfde lid, van de Auteurswet 1912), blanco dragers die worden bestreken door alsmede de vorm en hoogte van de thuiskopievergoeding (artikel 16c, zevende lid, van de Auteurswet 1912) en de verschaffing van mogelijkheden aan begunstigden van bepaalde beperkingen om daarvan gebruik te kunnen maken (artikelen 29a, vierde lid, van de Auteurswet 1912, 19, derde lid, van de Wet op de naburige rechten en 5a, derde lid, van de Databankenwet). Mocht, mede naar aanleiding van voortschrijdende technische ontwikkelingen, in de toekomst worden besloten tot uitvaardiging van een of meer van deze algemene maatregelen van bestuur, dan zal de wetgever onder meer de drie-stappen-toets in acht moeten nemen. Dat volgt uit het feit dat de drie-stappen-toets op grond van bestaande internationale en Europese verplichtingen een norm is die zich tot de wetgever richt. De eventuele opname van de drie-stappen-toets in de Nederlandse wetgeving voegt daaraan in deze context niets toe, en zou derhalve overbodig zijn.

De leden van de CDA-fractie hebben voorts gevraagd of de regering ook na de totstandkoming van de richtlijn nog steeds voorstander is van een algemene «fair-use-clausule».

Hoewel de gedachte van een «fair-use-beperking» mij op zich aanspreekt, moet worden vastgesteld dat de op opname daarvan gerichte inzet van Nederland tijdens de onderhandelingen over de richtlijn uiteindelijk op onvoldoende steun bij de andere lid-staten kon rekenen. De richtlijn verzet zich ook tegen opname van een algemene «fair-use-beperking», omdat de toegestane beperkingen en restricties op het reproductierecht en het recht van mededeling aan het publiek uitdrukkelijk limitatief zijn geformuleerd (overweging 32 van de preambule juncto artikel 5 van de richtlijn).

De leden van de CDA-fractie constateerden dat de regering geen reden ziet tot opname van een algemene beperking ten behoeve van reproducties van radio- en televisie-uitzendingen door maatschappelijke instellingen met een niet-commercieel oogmerk, en vroegen of hierover contact is geweest met de betrokken brancheverenigingen.

Het wetsvoorstel volgt in dit opzicht het advies van de commissie auteursrecht uit 2001. Een op basis daarvan opgesteld voorontwerp van een implementatieregeling is besproken met een groot aantal traditioneel bij

het auteursrecht en de naburige rechten betrokken organisaties, waartoe niet de door deze leden genoemde brancheverenigingen behoorden, en bovendien voor bredere consultatie op een speciaal daartoe ingericht forum op Internet geplaatst. Daarop zijn geen reacties van brancheverenigingen van maatschappelijke instellingen met een niet-commercieel oogmerk ontvangen. Evenmin zijn die na indiening van het wetsvoorstel ontvangen. Van enige maatschappelijke behoefte aan deze nieuwe beperking is ook niet anderszins gebleken.

De leden van de CDA-fractie wezen op mogelijke problemen voor woningbouwcorporaties bij de inrichting van een centrale antennevoorziening voor bijvoorbeeld hun woningcomplexen, en vroegen of hier al een collectieve regeling getroffen is.

Sommige woningbouwcorporaties, waaronder Aedes, hebben met enkele satellietdistributiebedrijven, zoals SES/Astra, het initiatief genomen tot ontwikkeling van het zogenaamde GSO-concept, dat staat voor «Gereed voor Satelliet Ontvangst». Dit komt er, kort gezegd, op neer dat appartementencomplexen en (flat)gebouwen worden uitgerust met een standaardvoorziening voor satellietontvangst, waardoor de installatie van individuele schotelantennes in beginsel overbodig wordt. Naar aanleiding hiervan is de vraag gerezen of voor de (secundaire) openbaarmaking in het kader van dergelijke GSO-projecten voorafgaande toestemming van de auteursrechthebbenden en, in verband daarmee, betaling van een vergoeding vereist is. Op 29 mei 2001 is daarover advies gevraagd aan de commissie auteursrecht, die haar advies op 24 juni 2002 aan mijn ambtsvoorganger heeft aangeboden. Bij brief van 6 januari 2003 heb ik de Kamer daarover geïnformeerd. Daarbij is aangegeven dat is gebleken dat betrokkenen nieuwe perspectieven zien om tot een oplossing in der minne te komen. Zij zullen mij op korte termijn informeren over de geboekte voortgang. De weg van onderling overleg acht ik de meest gereede weg om de GSO-problematiek tot een oplossing te brengen. Ook de Auteurswet 1912 gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van partijen ter zake. In die omstandigheden doet zich vooralsnog geen noodzaak tot wijziging van de Auteurswet 1912 voor.

De leden van de CDA-fractie vroegen of advies is ingewonnen bij de Gehandicaptenraad waar het gaat om de mogelijkheid tot een beperking van het gebruik ten behoeve van gehandicapten en, zo nee, of de regering hiertoe alsnog bereid is. Verder vroegen zij of voor deze doelgroep al een afdoende onderlinge regeling bestaat.

Bij de voorbereiding van het implementatievoorstel is geen specifiek advies ingewonnen bij de Gehandicaptenraad. Evenmin is van organisaties voor de behartiging van belangen van mensen met een handicap commentaar ontvangen naar aanleiding van de consultatie op Internet of naar aanleiding van de indiening van het wetsvoorstel. Omdat niet is gebleken van enige maatschappelijke behoefte om gebruik te maken van de mogelijkheid een nieuwe beperking te introduceren, als bedoeld in artikel 5, derde lid, onderdeel b, van de richtlijn, voor het gebruik van beschermd materiaal ten behoeve van mensen met een handicap, is daarvan geen gebruik gemaakt. In de praktijk bestaan terzake naar behoren functionerende afspraken. Zo heeft het Nederlands Uitgeversverbond bijvoorbeeld beleid ontwikkeld voor de uitgevers in hun opstelling jegens bewerkingen tot braille of andere aanpassingen voor blinden of andere leesgehandicapten dat er, kort gezegd, op neer komt dat medewerking wordt verleend zolang het gaat om een afgebakende doelgroep waarvoor de uitgever zelf geen aangepaste producten of diensten levert.

De leden van de CDA-fractie wezen op het in het kader van het langetermijn-project auteursrecht geuite voornemen om de mogelijkheden van alternatieve geschillenbeslechting nader te onderzoeken, en hebben gevraagd hoe zich dit verhoudt tot de geschillenbeslechting in andere Europese lidstaten. Is er, zo vragen zij, geen communautaire voorziening

nodig en bestaat er een samenhang met het wetsvoorstel toezicht collectieve beheersorganisaties?

Het rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij» acht nader onderzoek wenselijk naar de vraag welke rol alternatieve geschillenbeslechting zou kunnen spelen bij het vinden van een evenwicht tussen de belangen van rechthebbenden, gebruikers en informatieproducenten. Naar aanleiding hiervan heeft het T.M.C. Asser Instituut een terreinverkenning uitgevoerd, waarvan de uitkomsten zijn neergelegd in het rapport «Wenselijkheid van en draagvlak voor alternatieve geschillenbeslechting op het terrein van auteursrecht en naburige rechten» (december 2001). Voorts heeft dit instituut op 31 januari 2002 een ronde-tafel-bijeenkomst gehouden. Tevens is een rechtsvergelijkend onderzoek naar alternatieve geschillenbeslechting uitgevoerd door prof. mr. D.W.F. Verkade, mr. D.J.G. Visser en A.C.M. Alkema, met medewerking van prof. mr. W.D.H. Asser, dat in eind 2001 uitmondde in het rapport «Rechtsvergelijking van auteursrecht-geschillenbeslechtsmechanismen». Dit onderzoek had betrekking op Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Canada en geeft aan dat er een grote verscheidenheid bestaat aan mechanismen voor alternatieve geschillenbeslechting. Hoewel de gedachtevorming hierover in Nederland nog niet is afgerond, kan nu al vastgesteld worden dat deze verscheidenheid een eventueel Europees initiatief ter zake niet zal vergemakkelijken. De richtlijn stelt hieromtrent: een «bemiddelingsprocedure kan gebruikers en rechthebbenden helpen geschillen te beslechten» (overweging 46 van de preambule). Daartoe zal de Commissie, in samenwerking met de lidstaten, een onderzoek uitvoeren naar de ontwikkeling van nieuwe wettelijke methoden voor geschillenbeslechting op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten.

De gedachtevorming over alternatieve geschillenbeslechting staat op zich los van het thans bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel toezicht collectieve beheersorganisaties (27 775). Dat wetsvoorstel strekt ertoe de huidige vijf instanties die toezicht houden op bij of krachtens de wet ingestelde collectieve beheersorganisaties, zoals BUMA en de Stichting Thuis-kopie, te vervangen door één centraal College van toezicht, dat over bindende bevoegdheden zal gaan beschikken om het preventieve en repressieve toezicht zonodig kracht bij te zetten. Dat laat onverlet dat het toekomstige College op informele wijze en in daarvoor in aanmerking komende gevallen ook een bemiddelende rol kan gaan vervullen als, bijvoorbeeld, een probleem tussen rechthebbenden en gebruikers daartoe aanleiding geeft.

De leden van de VVD-fractie vroegen of de zorg van de Nederlandse Vereniging van Producenten en Importeurs van beeld- en geluid dragers wordt gedeeld dat het achterwege blijven van een wettelijk verbod op het vervaardigen van privé-kopieën van beeld- en geluidsdragers in opdracht van derden de weg wordt vrijgemaakt voor CD-branders in bibliotheken en CD-verhuurwinkels en/of dvd-kopieerinstallaties in videotheken. Het door deze leden aangesneden onderwerp is ook door andere fracties aan de orde gesteld bij artikel 16c. Ik zal daar bij de behandeling van dat artikel op terugkomen.

De leden van de VVD-fractie hebben verder gevraagd of het strookt met de richtlijn dat in een aantal gevallen een bevoegdheid wordt gegeven om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven. Zij vroegen ook waarom de markt niet meer wordt vrijgelaten, met inachtneming van de rol van de Nederlandse mededingingsautoriteit. Hoe moet, zo voegden deze leden daaraan toe, in meer algemene zin de rolverdeling tussen de wetgever en de mededingingsautoriteit worden gezien?

De richtlijn verzet zich niet tegen een dergelijke vorm van gedelegeerde regelgeving, maar laat de lidstaten in beginsel vrij om de meest geschikte vorm(en) en middelen te kiezen om het richtlijnresultaat te bereiken

(artikel 249, derde alinea, EG-Verdrag). Het gaat daarbij om «kan»-machtigingen ten aanzien van, kort gezegd, de billijke vergoeding bij bepaalde reproducties voor privé-doeleinden (artikel 16b, vijfde lid, van de Auteurswet 1912), de thuiskopievergoeding (artikel 16c, zevende lid, van de Auteurswet 1912) en de verschaffing van mogelijkheden aan begunstigen van bepaalde beperkingen om daarvan gebruik te kunnen maken (artikelen 29a, vierde lid, van de Auteurswet 1912, 19, derde lid, van de Wet op de naburige rechten en 5a, derde lid, van de Databankenwet). Deze delegatiegrondslagen doen niet af aan het primaat van zelfregulering en eigen verantwoordelijkheid in de markt, maar bieden veeleer een vangnet voor het geval mocht blijken dat daarvan, mede in het licht van voortschrijdende technische ontwikkelingen, geen of onvoldoende sprake (meer) is. Daarbij dient de Nma er uiteraard op toe te zien dat zelfregulering in de markt niet leidt tot verboden kartelafspraken, misbruik van machtspositie(s) of andere niet toegestane mededingingsversturende praktijken. Van marktsturing onder dreiging met de uitvaardiging van algemene maatregelen van bestuur is geen sprake. Integendeel, de in het wetsvoorstel gekozen systematiek – primaat bij zelfregulering, overheidsingrijpen als vangnet – is door de richtlijn zelf tot uitgangspunt verheven. Zo verplicht artikel 6, vierde lid, van de richtlijn lidstaten om de nodige maatregelen te nemen om begunstigen van bepaalde beperkingen of restricties, die op rechtmatige wijze toegang hebben tot beschermd materiaal, in de gelegenheid te stellen daarvan gebruik te kunnen maken, als dit binnen een redelijke termijn niet of onvoldoende verzekerd is via door de rechthebbenden vrijwillig genomen maatregelen, waaronder overeenkomsten tussen rechthebbenden en andere betrokken partijen. Lidstaten moeten rechthebbenden daartoe zelfs aansporen (overwegingen 51 en 52 van de preambule van de richtlijn). Naar mijn oordeel vormen de al genoemde delegatiegrondslagen daarvoor een goede stimulans.

De leden van de VVD-fractie vroegen voorts hoe wordt gedacht over de kritiek van de Stichting Beeldrecht dat de huidige contractpraktijk bij de beeldende kunst en daarmee de auteursrechtelijke positie van de beeldende kunstenaar door het wetsvoorstel ernstig onder druk komt te staan. Mocht deze kritiek niet worden gedeeld, zo vroegen deze leden verder, kan dan worden aangegeven hoe de voorgestelde aanpassing van de artikelen 15a, 18, 18a en 23 Auteurswet 1912 kan voorkomen dat marktpartijen hun standpunten zullen willen herzien?

Mede naar aanleiding van het commentaar van de Stichting Beeldrecht zijn de artikelen 15a, 18, 18a en 23 bij nota van wijziging aangepast, in de verwachting dat de geopperde bezwaren hiermee, althans grotendeels, zijn weggenomen. Voor een nadere uitleg zij korthedshalve verwezen naar het artikelsgewijze deel van deze nota.

De leden van de VVD-fractie wilden weten of het de bedoeling is om de voorgestelde beperkingen minder stringent te doen zijn dan thans het geval is. Zo neen, aldus deze leden, kan dan alsnog een zodanige aanpassing tot stand worden gebracht dat die vrees wordt weggenomen? Mocht wel een verruiming zijn beoogd, kan dan, zo vroegen de leden van de VVD-fractie, de overweging die aan de beoogde wijziging ten grondslag ligt nader worden gemotiveerd?

Het is op zich niet de algemene strekking van het wetsvoorstel om de thans bestaande beperkingen te verruimen, behalve als de richtlijn daartoe verplicht. Bij nota van wijziging zijn een aantal beperkingen verduidelijkt om eventuele onzekerheden hierover weg te nemen. Voor een nadere uitleg zij verwezen naar het artikelsgewijze deel van deze nota. Ten aanzien van de rechtvaardiging voor de introductie van een aantal nieuwe beperkingen moge ik de leden van de VVD-fractie verwijzen naar hetgeen daaromtrent, mede in reactie op hun vragen, al is opgemerkt in het inleidend deel van de paragraaf «Belang van auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij».

6.4. Redelijke tegemoetkoming en privé-kopiëren

De leden van de LPF-fractie meenden dat in het wetsvoorstel onvoldoende verzekerd is dat rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen in het kader van de beperking op het reprorecht voor privé-gebruik, en verzochten om een richtlijnconforme aanpassing van het wetsvoorstel. Zoals hierna in het artikelsgewijze deel bij de artikelen 16b en 16c nader wordt toegelicht, is daarin bij nota van wijziging voorzien.

Artikelen

Artikel 12b

De leden van de CDA-fractie hebben voorgesteld in artikel 12b te spreken over «verkoop of andere eigendomsovergang». Ik zou dit voorstel willen overnemen, met dien verstande dat het naar mijn mening in het licht van artikel 3:80 BW juist is te spreken over in het verkeer brengen door eigendomsoverdracht. Verkoop is daarvan een voorbeeld. Om begripsverwarring, waarvoor ook de fractie van GroenLinks had gewaarschuwd, te voorkomen is artikel 12b dienovereenkomstig aangepast. De met artikel 12b corresponderende bepalingen in de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet zijn eveneens dienovereenkomstig aangepast. Bij nota van wijziging is tevens in artikel 12b verduidelijkt dat het anderszins in het verkeer brengen geen betrekking heeft op verhuur en uitlening. Tenslotte is van de gelegenheid gebruik gemaakt om in de artikelen 12, eerste lid, onderdeel c, en 15c, eerste lid, van de Auteurswet 1912 te bepalen dat het ook hier gaat om het in het verkeer brengen van «een exemplaar van» een werk.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd of het voor de justitiabele niet duidelijker zou zijn geweest expliciet te bepalen dat het verspreiden van fysieke exemplaren een vorm van openbaar maken is als bedoeld in artikel 12.

Op grond van artikel 1 van de Auteurswet 1912 heeft de maker van een werk van letterkunde wetenschap of kunst het uitsluitend recht een werk openbaar te maken en te verveelvoudigen. De handelingen die onder het openbaar maken van een werk ressorteren, zijn in artikel 12 op niet-limitatieve wijze nader gedefinieerd. Het is voor de justitiabele duidelijk dat het verspreiden van fysieke exemplaren daaronder valt, nu daaraan in artikel 12, eerste lid, eerste en tweede onderdeel expliciet wordt gerefereerd.

Artikel 13a

De leden van de CDA-fractie hebben voorgesteld het begrip «economische waarde» in plaats van het begrip «economische betekenis» te gebruiken. Dat voorstel neem ik over.

Verder is van de gelegenheid gebruik gemaakt het voorgestelde artikel 13a aldus te redigeren zodat duidelijker is dat de voorwaarde dat de puur technische kopie geen zelfstandige economische waarde mag bezitten, niet alleen terugslaat op a) de doorgifte van een werk in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon, maar ook op b) het rechtmatige gebruik van een werk.

De leden van de fracties van CDA, GroenLinks, D66 en de SGP hebben vragen gesteld bij het voorgestelde artikel 13a. In dit artikel is bepaald dat tijdelijke reproducties die van voorbijgaande of incidentele aard zijn, en die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procédé geen auteursrechtelijke relevante verveelvoudiging is. Deze leden vragen in het bijzonder of de technische verveelvoudiging niet als een beperking op het verveelvoudigingsrecht moet worden geformuleerd.

De Auteurswet 1912 hanteert een techniekonafhankelijk verveelvoudigingsrecht. Dit karakter van het recht maakt het mogelijk rekening te houden met nieuwe technische ontwikkelingen en daarop het auteursrecht toe te passen. De richtlijn bepaalt in artikel 5, eerste lid, van de richtlijn dat van het door het verveelvoudigingsrecht afgedekte reproductierecht zijn uitgezonderd reproductiehandelingen met een puur technisch karakter. De richtlijn schrijft daarbij niet dwingend een bepaalde wettelijke systematiek voor. Gestreefd is artikel 5, eerste lid, van de richtlijn om te zetten op een wijze die het beste aansluit bij de bestaande systematiek van de Auteurswet 1912. Anders dan de traditionele beperkingen genoemd in artikel 5, tweede en derde lid, van de richtlijn die telkens betrekking hebben op welbepaalde handelingen verricht door specifieke gebruikersgroepen (bijvoorbeeld bibliotheken) en voor specifiek omschreven doeleinden (bijvoorbeeld parodie), gaat het in artikel 5, eerste lid, van de richtlijn om een algemene uitzondering op het reproductierecht om tijdelijke reproductiehandelingen die inherent zijn aan de transmissie (bijvoorbeeld via het internet) en het gebruik (bijvoorbeeld het «browsen») van werken buiten het exclusieve reproductierecht van de rechthebbenden te houden. Gezien de zeer grote schaal waarop dagelijks door vele miljoenen gebruikers via het Internet berichten worden uitgewisseld, kan bezwaarlijk worden volgehouden dat het hier gaat om een beperking in traditionele zin. De toepasselijkheid van artikel 5, eerste lid, van de richtlijn zal eerder regel zijn dan uitzondering. Het bijzondere karakter van de uitzondering blijkt voorts uit het feit dat het hier, als enige, een voor de lidstaten verplicht over te nemen uitzondering op het reproductierecht betreft waarvan ook niet bij overeenkomst kan worden afgeweken.

Daarbij wijs ik er nog op dat dergelijke categorale uitzonderingen ook in artikel 12, vijfde lid, (voordracht met educatief of wetenschappelijk doel) en artikel 12, zesde lid, van de Auteurswet 1912 (heruitzending door zelfde «organisme») voorkomen en daar op vergelijkbare wijze vorm zijn gegeven.

Artikel 5, eerste lid, van de richtlijn, waarop artikel 13a is gebaseerd, stelt buiten twijfel dat reproducties van voorbijgaande of incidentele aard, die een integraal onderdeel vormen van een technisch procédé, auteursrechtelijk gezien irrelevant zijn. De drie-stappen-toets, waaraan de leden van de fracties van GroenLinks, D66 en SGP refereren, komt in de bepaling tot uitdrukking doordat de uitsluiting slechts van toepassing is, wanneer puur technische kopieën worden gemaakt met als enig doel (a) de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon van een werk mogelijk te maken of (b) een rechtmatig gebruik van een werk mogelijk te maken, en die kopieën geen zelfstandige economische waarde bezitten. Het betreft mitsdien een bijzonder geval (stap 1), er wordt geen afbreuk gedaan aan de normale exploitatie van het werk (stap 2) en de wettige belangen van de rechthebbenden worden niet onredelijk geschaad (stap 3). In de literatuur valt ook steun voor die opvatting te vinden; zie bijvoorbeeld D.J.G. Visser, die in zijn artikel in AMI 2002/5 getiteld «Enkele opmerkingen bij Wetsvoorstel 28 482» stelt dat met het voorgestelde artikel 13a het lastige artikel 5, eerste lid, van de richtlijn op juiste wijze wordt geïmplementeerd op (p. 168).

De richtlijn ziet niet op de bewijslastverdeling en houdt derhalve ook niet in dat de bewijslast dat er sprake is van een auteursrechtelijk relevante verveelvoudiging, op de rechthebbende rust. Artikel 150 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bepaalt dat de partij die zich beroept op rechtsgevolgen van door haar gestelde feiten of rechten, de bewijslast draagt van die feiten of rechten, tenzij uit een bijzondere regel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een andere verdeling van de bewijslast voortvloeit. Zou de wederpartij van de rechthebbende stellen dat hier sprake is van een reproductiehandeling die valt onder artikel 13a, dan kan de rechter hem op grond van artikel 22 van het Wetboek van Burgerlijke

Rechtsvordering bevelen die stelling toe te lichten of bepaalde op de zaak betrekking hebbende bescheiden te overleggen. De rechter kan aldus bewerkstelligen dat de gegevens waarover partijen beschikken ter tafel komen. Als de uitzondering voor puur technische kopieën als beperking was geformuleerd, zou dat niet anders zijn.

De leden van de CDA-fractie hebben uit NRC Handelsblad van 7 november 2002 begrepen dat BUMA/STEMRA de commerciële radiostations een claim hebben opgelegd voor het digitaal vastleggen van muziek op de computer, zoals door deze leden bedoeld, die gebruikt wordt voor het sneller op de zender brengen van deze muziek. Hoe beoordeelt de regering deze claim en maakt het onderhavige wetsvoorstel een dergelijke claim nog mogelijk, zo vroegen de leden van de CDA-fractie.

Op grond van artikel 13a vallen puur technische kopieën zonder zelfstandige economische waarde buiten de reikwijdte van het verveelvoudigingsrecht. Het gaat bijvoorbeeld om kopieën die in het kader van «browsing» en «caching» worden gemaakt. Voor het digitaal vastleggen van muziek op een computer kan geen beroep worden gedaan op artikel 13a. Op grond van het voorgestelde artikel 17b van de Auteurswet 1912 zal een omroeporganisatie die bevoegd is tot de openbaarmaking gerechtigd zijn met haar eigen middelen en uitsluitend voor uitzending van haar eigen radio- of televisieprogramma's het ter uitzending bestemde werk tijdelijk vast te leggen. Op dit moment dient de vastlegging binnen vier weken na eerste uitzending en binnen een half jaar na vastlegging te worden gewist. STEMRA heeft een vordering ingesteld, toen bleek dat de bestanden voor onbepaalde tijd werden bewaard. Inmiddels hebben partijen de afspraak gemaakt dat de bestanden binnen de door artikel 17b gestelde termijnen worden gewist. Het instellen van vordering voor het langer dan efemeer opslaan van werken blijft ook onder het voorgestelde artikel 17b mogelijk.

Artikel 15

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of een elektronische knipselkrant, veelal met een commerciële doelstelling, onder de beperking zou moeten vallen. Deze leden hebben gevraagd daarover een oordeel te geven in het licht van de drie-stappen-toets en recente jurisprudentie. De Amsterdamse rechtbank heeft op 4 september 2002 in een zaak tussen krantenuitgevers en knipseldiensten de exploitatie van elektronische knipselkranten naar geldend recht aangemerkt als inbreuk op de auteursrechten op de periodieken waaruit wordt overgenomen. Het dragende argument van de rechtbank om geen toepasselijkheid van de beperking van artikel 15 aan te nemen was gelegen in het feit dat de bedrijfsvoering van gedaagden met name een commercieel doel diende. Dat was volgens de rechtbank anders in het «papieren knipselkrantenarrest» van de Hoge Raad (10 november 1995, NJ 1996, 177 Stichting Reprorecht/NBLC). Blijkens rechtsoverweging 6.4 van het vonnis van de rechtbank ging het in het arrest van de Hoge Raad om knipselkranten die werden samengesteld door het Nederlands Bibliotheek- en Lectoriumcentrum (NBLC) ten behoeve van openbare bibliotheken en door de provincie Noord-Brabant (voornamelijk) ten behoeve van personen die tot haar organisatie behoren, dan wel bij haar werkzaamheden betrokken zijn. Deze instellingen hebben beide geen commercieel oogmerk. Mede gelet op de specifieke afnemers of lezers van de in dit arrest bedoelde knipselkranten – openbare bibliotheken en personen werkzaam voor de provincie – konden deze periodieken worden beschouwd als te zijn uitgegeven in het belang van de «free flow of information». Het antwoord op de vraag of elektronische knipselkranten naar geldend recht onder de beperking van artikel 15 kunnen ressorteren, is daarmee vooralsnog in het midden gebleven. De knipseldiensten zijn inmiddels tegen het vonnis van de rechtbank in hoger beroep gegaan.

Makers van werken van letterkunde, wetenschap of kunst of hun rechtverrijgenden die onder de werkingssfeer van het in artikel 15 bepaalde vallen, kunnen hun door de drie-stappen-toets onderstreepte belangen beschermen door het maken van een uitdrukkelijk voorbehoud ingevolge artikel 15, eerste lid, onder 4°. De mogelijkheid tot het maken van een voorbehoud is veralgemeniseerd. Dat wil zeggen dat er in de voorgestelde bepaling geen bijzondere eisen worden gesteld aan de manier waarop het voorbehoud wordt gemaakt, zolang het maar uitdrukkelijk geschiedt, zodat het voor de gebruiker duidelijk is dat een voorbehoud is gemaakt. Ofschoon artikel 15 bij uitstek is geschreven in het belang van de free flow of information, dient de bepaling ook het do ut des beginsel. In overweging 44 van de richtlijn is aangegeven dat rekening moet worden gehouden met het feit dat beperkingen in een digitale omgeving een sterkere economische uitwerking kunnen hebben. In de memorie van toelichting bij het voorgestelde artikel 15 van de Auteurswet 1912 is, in lijn met overweging 44, aangegeven dat de toepassing van de beperking in een digitale omgeving niet noodzakelijkerwijs tot precies hetzelfde resultaat leidt als in de analoge wereld. In een digitale omgeving kan het gebruik van nieuwsberichten, gemengde berichten en artikelen door middel van zoek- en archieffuncties en de mogelijkheid van dienstverlening op maat namelijk een zelfstandige economische betekenis krijgen. Het gebruik kan dan de normale exploitatie van het beschermde materiaal en de wettige belangen van rechthebbenden schaden. Dat zal met name het geval zijn, wanneer rechthebbenden met behulp van dienstverlening in de daarvoor bestaande behoefte voorzien. Nieuwe technologieën leiden tot het ontstaan van een nieuwe markt voor informatielevering op maat vanuit informatiedatabanken en elektronische nieuwsdiensten. In de praktijk komen tussen informatieleveranciers en -afnemers omtrent dergelijke diensten in beider belang steeds vaker afspraken tot stand. De mogelijkheid tot het maken van een uitdrukkelijk voorbehoud is een belangrijk scharnierpunt. De leden van de CDA-fractie hebben in dat verband gevraagd of ook bij nieuwsberichten en gemengde berichten een voorbehoud kan worden gemaakt. Deze leden hebben er terecht op gewezen dat het huidige artikel 15, derde lid, het maken van een dergelijk voorbehoud onmogelijk maakt. De richtlijn dwingt niet tot schrapping van deze bepaling. Bij nota van wijziging is de oorspronkelijke bepaling daarom weer opgenomen.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben verzocht om de pers-exceptie duidelijker af te bakenen. Zij achten het, gelet op de toenemende populariteit en het gebruik van het Internet, wenselijk dat de wetgever meer duidelijkheid verschaft over wat onder een «(...) ander medium dat een zelfde functie vervult» moet worden verstaan. Zij vroegen of de pers-exceptie bijvoorbeeld ook geldt voor de website van een schoolkrant, een sportvereniging of een individuele website.

Artikel 15 heeft weliswaar traditioneel betrekking op geschreven media die in de wet worden omschreven als dag-, nieuws-, en weekbladen en tijdschriften, maar het artikel geldt ook voor ongeschreven media, in de wet omschreven als radio- en televisie-uitzendingen respectievelijk overbrengingen door middel van de kabel. Een exacte grensafbakening tussen de in de onderscheiden media gebezigde terminologie valt lastig te geven, terwijl ook de invulling daarvan in belangrijke mate afhankelijk zal zijn van de concrete omstandigheden van het geval. De rechter heeft bij de afbakening en interpretatie van deze beperking de opvattingen in het maatschappelijk verkeer laten meewegen.

Het voorgestelde artikel 15 breidt de werkingssfeer van de bepaling thans expliciet uit tot andere media die een soortgelijke functie als de geschreven en ongeschreven media vervullen. In navolging van het advies van de commissie auteursrecht is geopteerd voor een functionele benaderingswijze. Er is afgezien van een institutionele invalshoek waarbij

de media die onder de bepaling ressorteren met zoveel woorden in de beperking worden genoemd. De laatstgenoemde benadering heeft als nadeel dat zij rigide is. Onder invloed van technische ontwikkelingen kunnen nieuwe media ontstaan die een voor de zogenaamde «free flow of information» een belangrijke voorlichtende rol kunnen vervullen. Met een functionele in plaats van een institutionele benaderingswijze wordt voorkomen dat dergelijke nieuwe media buiten de reikwijdte van de beperking vallen. Afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval kunnen de websites van een schoolkrant, een sportvereniging en een individuele website binnen de reikwijdte van de beperking vallen. Rechthebbenden die daar bezwaar tegen hebben kunnen hun belangen beschermen door het maken van een voorbehoud.

Artikel 15a

De leden van de fracties van CDA en D66 hebben terecht gesteld dat «soortgelijk» in de richtlijn ziet op de aard van het gebruik. Bij nota van wijziging is de door de leden van de CDA-fractie geopperde suggestie overgenomen om in artikel 15a te spreken van «of voor uitingen met een vergelijkbaar doel». Aldus wordt in lijn met de tekst van de richtlijn verduidelijkt dat niet de vorm, maar de aard van het gebruik bepalend is voor de geoorlooftheid van een citaat. In antwoord op de vragen van de leden van de fractie van D66 zij gemeld dat dat ook, maar niet uitsluitend, geldt voor citeren uit of in een werk van kunst. Daarom is het citeren niet tot werken van kunst beperkt. Volledigheidshalve zij nog opgemerkt dat het citeren van een geheel werk is toegestaan voor zover dat in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is en voor zover de overige voorwaarden die artikel 15a stelt in acht worden genomen.

In de nota van wijziging is nog het overbodige woord «indien» in artikel 15a, eerste lid, onder 4° geschrapt.

Artikel 15h

De leden van de fracties van CDA en D66 hebben gevraagd waarom in artikel 15h niet de voorwaarde voorkomt dat het beschikbaar gestelde werk onderdeel uitmaakt van verzamelingen van voor het publiek toegankelijke bibliotheken en musea of archieven die niet het behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel nastreven. Deze leden hebben er terecht op gewezen dat die voorwaarde ook voorkomt in artikel 5, derde lid, onderdeel n, van de richtlijn, waarop artikel 15h is gebaseerd. Bij nota van wijziging is de voorwaarde overgenomen.

Daarmee komt thans duidelijk in de wettekst tot uitdrukking dat – de leden van de fractie van D66 gaven dat voorbeeld – de openbare leeszaal te Gouda niet zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden aan haar gebruikers werken ter beschikking mag stellen die onderdeel uitmaken van de verzamelingen van zusterbibliotheken.

De leden van de CDA-fractie hebben verder gevraagd waarom in artikel 15h niet de voorwaarde voorkomt dat de werken via speciale, in de instelling opgestelde terminals ter beschikking worden gesteld, terwijl die voorwaarde wel in artikel 5, derde lid, onderdeel n, van de richtlijn voorkomt. Het is waar dat de richtlijn deze voorwaarde stelt. Bij nota van wijziging is de voorwaarde alsnog opgenomen. Aldus wordt duidelijker tot uitdrukking gebracht dat het beschikbaar stellen van een werk via een besloten netwerk op afstand niet is toegestaan.

Deze leden vroegen ook waarom in artikel 15h niet de voorwaarde is opgenomen dat het werk rechtmatig moet zijn verkregen. De voorwaarde dat het werk rechtmatig is verkregen, komt niet voor in artikel 5, derde lid, onderdeel n, van de richtlijn. Uit de voorwaarde dat het werk onderdeel moet uitmaken van de verzameling van voor het publiek toegankelijke

bibliotheken en musea of archieven die niet het behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel nastreven, blijkt mijns inziens genoegzaam dat het om een rechtmatig verkregen werk moet gaan. Daarom behoeft in artikel 15h niet in die voorwaarde te worden voorzien.

De aan het woord zijnde leden merkten verder op dat in artikel 15h niet de voorwaarde is overgenomen dat de beperking ziet op werken waarvoor geen gebruiksvoorwaarden zijn overeengekomen.

Op grond van artikel 5, derde lid, onderdeel n, van de richtlijn mogen werken via besloten netwerken van de hier bedoelde bibliotheken, onderwijsinstellingen of musea, of door archieven beschikbaar worden gesteld aan individuele leden van het publiek voor onderzoek of privé-studie. De richtlijn bepaalt voorts dat rechthebbenden aan dit gebruik voorwaarden kunnen verbinden. Dit is bij nota van wijziging in artikel 15h duidelijker tot uitdrukking gebracht door de bepaling dat het beschikbaar stellen van werken is toegestaan, tenzij uitdrukkelijk anders is overeengekomen. De beperking zou het grootste deel van zijn relevantie verliezen, wanneer de voorwaarde zo zou worden geïnterpreteerd dat daaronder ook gebruiksvoorwaarden ressorteren met een volstrekt ander doel en een andere strekking dan het beschikbaar stellen van een werk via een besloten netwerk.

De richtlijn staat dus niet toe te bepalen dat er niet bij overeenkomst van de beperking mag worden afgeweken. De beperking is daarom van regulerend recht. De leden van de CDA-fractie hebben op het risico gewezen dat rechthebbenden hun voorwaarden aan gebruikers opdringen, wanneer in de toekomst de toegang tot digitale werken wordt gerealiseerd door licenties. Daar staat echter tegenover dat het partijen thans vrij staat over het in de beperking voorziene gebruik nadere, op maat gesneden, afspraken te maken. In overweging 40 van de richtlijn worden partijen opgeroepen tot het sluiten van specifieke contracten en tot het bevorderen van licenties die op een evenwichtige wijze de in deze bepaling bedoelde instellingen begunstigen, evenals de doelstellingen die deze instellingen nastreven. Uit de tot dusverre opgedane ervaring blijkt dat uitgevers zich bewust zijn van de noodzaak bij hun licentiebeleid rekening te houden met de bijzondere taken die bibliotheken en soortgelijke instellingen uitoefenen.

Het antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie of onder het onderhavige artikel ook bibliotheken van universiteiten, hogescholen en andere onderwijsinstellingen worden begrepen, luidt bevestigend.

Artikel 16

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of het onderscheid tussen commercieel en niet-commercieel gebruik in de praktijk hanteerbaar is. In artikel 16 gaat het om verveelvoudiging of openbaarmaking van auteursrechtelijk beschermd materiaal uitsluitend ter toelichting bij het onderwijs. De richtlijn verplicht daarbij tot het maken van een onderscheid tussen gebruik met een commercieel en gebruik met een niet-commercieel doel. In de praktijk betekent dit, dat voor gebruik met een commercieel doel toestemming van de rechthebbende nodig is, terwijl voor gebruik met een niet-commercieel doel geen toestemming van de rechthebbende nodig is. Wel dient in het laatste geval een billijke vergoeding aan de rechthebbende betaald te worden. Omdat onderwijsinstellingen bij hun commerciële en niet-commerciële activiteiten in sommige gevallen gebruik maken van dezelfde educatieve producten, zit de kern van de praktische gevolgen van het onderscheid tussen commercieel en niet-commercieel gebruik in het al of niet moeten vragen van toestemming aan de rechthebbende voor het gebruik in hetzelfde educatieve product. Voorzover het gaat om het door uitgevers onderling overnemen van auteursrechtelijk beschermd materiaal ter toelichting bij het onder-

wijs, kan dit verschil in behandeling van het commerciële en het niet-commerciële doel worden ondervangen door de onderlinge afspraken die uitgevers ook nu al met elkaar maken voor het onderling overnemen van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Soortgelijke afspraken kunnen ook worden gemaakt tussen uitgevers en andere rechthebbenden die beschikken over materiaal dat uitgevers willen gebruiken in hun uitgaven ter toelichting bij het onderwijs.

Het antwoord op de vraag van de leden van de fractie van de PvdA of de zinsnede «bovendien sluit de bepaling slechts (delen van) het commercieel onderwijs uit» gelijk staat met het commerciële doel, luidt bevestigend.

Deze leden hadden graag gezien dat het voorstel van de commissie auteursrecht zou zijn overgenomen om te voorzien in een beperking ten aanzien van wetenschappelijk onderzoek. De in de Auteurswet 1912 bestaande beperkingen zoals artikel 15a (citeren), artikel 16 (onderwijs), artikel 16b (eigen oefening, studie of gebruik) en artikel 12, vijfde lid, (voordracht, op- of uitvoering in het openbaar in het kader van onderwijs of met een wetenschappelijk doel) bieden volgens mij voldoende ruimte voor het gebruik van werken van letterkunde, wetenschap of kunst ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. Het opnemen van een algemene beperking ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek is in dat licht onnodig en zou zelfs de vraag kunnen opwerpen of de bestaande beperkingen nog wel op wetenschappelijk onderzoek betrekking hebben.

De leden van de fractie van de SGP hebben terecht opgemerkt dat uit het artikel 16, eerste lid, de voorwaarde is geschrapt dat het moet gaan om de overname van «gedeelten» van werken. Daardoor is de verhouding met artikel 16, tweede lid, waarin wordt bepaald dat slechts in welbepaalde gevallen het gehele werk mag worden overgenomen, inderdaad niet duidelijk. Bij nota van wijziging is de hoofdregel van artikel 16, eerste lid, verduidelijkt door te bepalen dat het gaat om het verveelvoudigen en openbaar maken van gedeelten van werken.

Artikel 16a

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of artikel 16a niet onnodig stringent is door gebruik van het woord «noodzakelijk» in plaats van «gerechtvaardigd». Hoewel het criterium in de praktijk niet tot problemen aanleiding heeft gegeven, blijkt uit de wetsgeschiedenis van 1972 dat de wetgever het begrip «noodzakelijk» strikt wenste te interpreteren. Daaraan mocht dus niet de ruimere strekking «wenselijk» worden toegekend. De richtlijn dwingt, zoals de leden van de CDA-fractie terecht opmerken, niet tot een dergelijke stringente zienswijze. Omdat het geenszins uitgesloten moet worden geacht dat het gebruik van een werk in een reportage gerechtvaardigd kan zijn, wanneer dat voor het behoorlijk weergeven van een actuele gebeurtenis misschien niet noodzakelijk maar wel wenselijk is, is de voorgestelde wettekst bij nota van wijziging aangepast.

De leden van de CDA-fractie hebben verder gevraagd of het uitvoerbaar wordt geacht dat in een televisiereportage altijd de bron wordt vermeld. Deze leden wezen er op dat dit, hoewel technisch mogelijk, zeker niet altijd wenselijk is. Artikel 16a vereist dan ook niet dat de bron altijd wordt vermeld. Het vermelden van de bron moet redelijkerwijs mogelijk zijn. Artikel 5, derde lid, onderdeel c, van de richtlijn, waarop de onderhavige bepaling is gebaseerd, laat daarvoor ruimte. Artikel 5, derde lid, onderdeel c, van de richtlijn stelt dat de bron – waaronder de naam van de auteur – vermeld dient te worden, tenzij dit niet mogelijk blijkt. De Europese Commissie heeft in haar reactie van 3 april 2001 op de amendementen van het Europees Parlement gesteld dat ook praktische redenen aan bronvermelding in de weg kunnen staan (COM (2001) 170 def).

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd waarom de toevoeging «direct of indirect» niet is opgenomen, waar gesproken wordt over commercieel gebruik. Deze leden hebben er terecht op gewezen dat de toevoeging ook in artikel 5, tweede lid, onderdeel b, van de richtlijn voorkomt. Bij nota van wijziging is de toevoeging in de artikelen 16b en 16c overgenomen. Verder is van de gelegenheid gebruik gemaakt om in het zesde lid van artikel 16b «art.» te vervangen door: artikel.

Artikel 5, tweede lid, onderdeel b, van de richtlijn verbindt aan het kopiëren voor privé-gebruik de voorwaarde van een billijke compensatie. De leden van de fracties van CDA, GroenLinks en SGP hebben vragen gesteld bij de wijze waarop aan die voorwaarde invulling is gegeven in de artikelen 16b en 16c.

Blijkens overweging 35 biedt de richtlijn de lidstaten veel vrijheid het begrip «billijke compensatie» in nationaal recht om te zetten. De nationale wetgever heeft de vrijheid rechthebbenden door middel van een vergoeding in geld of op andere wijze te compenseren. In bepaalde situaties waar de schade voor de rechthebbende minimaal zou zijn, is het blijkens deze overweging zelfs mogelijk dat in het geheel geen betalingsverplichting ontstaat. Ook is het mogelijk dat rechthebbenden door anderen dan de gebruikers van het beschermde materiaal worden gecompenseerd. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan subsidies aan rechthebbenden van overheidswege.

Van de vrijheid die de richtlijn biedt, is gebruik gemaakt in de artikelen 16b en 16c. Artikel 16b, eerste lid, bepaalt dat het verveelvoudigen van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst is toegestaan, indien het verveelvoudigen beperkt blijft tot enkele exemplaren en het verveelvoudigen uitsluitend dient tot eigen oefening, studie of gebruik van de natuurlijke persoon die zonder commercieel oogmerk de verveelvoudiging vervaardigt of tot het verveelvoudigen uitsluitend ten behoeve van zichzelf opdracht geeft. Het gaat om natekenen, nabreien, naknutselen en andere vormen van handvaardigheid alsmede de door de richtlijn bestreken handeling van het bijzonder reprografisch verveelvoudigen voor privé-gebruik. Gelet op de geringe omvang en het belang van het reprografisch verveelvoudigen voor privé-gebruik is in de wet bepaald dat daarvoor geen vergoeding is verschuldigd. De richtlijn laat daartoe blijkens overweging 35 de ruimte.

Artikel 16b, vijfde lid, biedt de mogelijkheid om in bepaalde gevallen toch een billijke vergoeding vast te stellen. Hierbij is met name gedacht aan de mogelijkheid dat het reprografisch verveelvoudigen voor privé-gebruik aanzienlijk toeneemt. Grond voor het alsnog vaststellen van een billijke vergoeding zou kunnen zijn dat het verveelvoudigen ten koste gaat van de normale exploitatie van een werk en dat de wettige belangen van de rechthebbende onredelijk worden geschaad. In artikel 16b wordt gesproken van een billijke vergoeding – dat wil zeggen een geldelijke vergoeding van de gebruiker aan de rechthebbende – om het vergoedingsstelsel gelijk te trekken met dat van artikel 16h dat aan reprografisch verveelvoudigen anders dan voor privé-gebruik ook de voorwaarde van een billijke vergoeding verbindt.

Een algemene maatregel van bestuur wordt op dit moment niet overwogen. Indien de omstandigheden zich wijzigen en tot een algemene maatregel van bestuur aanleiding geven, is daarop de voorhangregeling van artikel 17d van de Auteurswet 1912 van toepassing. Op grond van die regeling treedt een algemene maatregel van bestuur of een wijziging daarvan niet eerder in werking dan acht weken na datum van uitgifte in het Staatsblad waarin hij is geplaatst. Van de plaatsing wordt onverwijld mededeling gedaan aan de beide Kamers der Staten-Generaal. Bij nota van wijziging zijn de incorrecte verwijzingen in artikel 17d gecorrigeerd.

Artikel 16c, eerste lid, bepaalt dat de reproductie van dat werk of een gedeelte ervan op een voorwerp dat bestemd is om een werk ten gehore te brengen, te vertonen of weer te geven is toegestaan, mits deze reproductie geschiedt zonder commercieel oogmerk en uitsluitend dient tot eigen oefening, studie of gebruik van de natuurlijke persoon die de reproductie vervaardigt. De beperking heeft betrekking op het reproduceren van muziek, beeld en tekst voor privé-gebruik waaronder digitaal kopiëren. Het voorgestelde artikel 16c, tweede lid, verbindt daaraan de voorwaarde van een redelijke tegemoetkoming. Uit de reacties blijkt dat het hier voorgestelde begrip tot misverstanden aanleiding kan geven. Dat misverstand hangt mogelijk samen met het feit dat de richtlijn telkens spreekt van billijke compensatie, waar het voorstel soms spreekt van billijke vergoeding en soms van redelijke tegemoetkoming. Met dit laatste begrip was – in lijn met de richtlijn – beoogd tot uitdrukking te brengen dat de vergoeding ook anders dan in geld en anders dan door de gebruiker, bijvoorbeeld via een subsidie van overheidswege, kan plaatsvinden. Toegegeven zij dat een vergoeding van de gebruiker aan de rechthebbende slechts in geld zal plaatsvinden en dat slechts een andere vergoeding denkbaar is indien deze vergoeding in een algemene maatregel van bestuur is neergelegd. Het is daarom duidelijker in de wet één begrip te gebruiken en slechts in de delegatiebepaling tot uitdrukking te brengen dat de vergoeding ook anders dan in geld kan plaatsvinden. Bij nota van wijziging is artikel 16c, tweede lid, daarom aldus gewijzigd dat aan dergelijke vormen van privé-kopiëren de voorwaarde van een billijke vergoeding is verbonden. Ook in het geldende artikel 16c is aan het kopiëren voor privé-gebruik de voorwaarde van een billijke vergoeding verbonden. Daarmee wordt duidelijker in de wet tot uitdrukking gebracht dat het niet de bedoeling is te interveniëren in het proces van tariefvorming zoals dat thans plaatsvindt in de onderhandelingsstichting bedoeld in artikel 16e, eerste lid, en die pleegt uit te monden in een gelijke vergoeding van de gebruiker aan de rechthebbende.

Het voorgestelde artikel 16c, zevende lid, bepaalt dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gegeven met betrekking tot de voorwerpen die onder de privé-kopieregeling vallen. De Stichting Auteursrechtbelangen en de studiec commissie hebben aangegeven dat het van overheidswege aanwijzen van voorwerpen die onder de regeling vallen een versturende werking kan hebben op de tariefonderhandelingen in de onderhandelingsstichting. Ik teken daarbij wel aan dat het belang van de onderhandelingen, gelet ook op de mogelijk bredere werkingssfeer, zal toenemen en dat dat feit ook bijzondere eisen stelt aan de representativiteit van de onderhandelende partijen. Wel kan betrokken partijen de gelegenheid worden geboden om overeenstemming te bereiken over de voorwerpen die onder artikel 16c ressorteren. Het is daarbij van groot belang dat alle betrokken partijen ook daadwerkelijk aan de onderhandelingsstafel plaats kunnen nemen. Omdat er ook meer algemene belangen – met name die van consumenten – spelen, hecht ik wel aan de mogelijkheid om zonodig bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven. Mochten partijen er onverhoopt niet zelf uit komen, dan moet het mogelijk zijn bij algemene maatregel van bestuur alsnog voorwerpen aan te wijzen die wel of juist niet onder de regeling vallen. Zolang er uitzicht is dat partijen onderling tot een vergelijk komen, is er evenwel geen dwingende noodzaak voor een algemene maatregel van bestuur. Bij nota van wijziging is het zevende lid in deze zin aangepast.

Op grond het voorgestelde artikel 16c, zevende lid, was het al mogelijk bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven en voorwaarden te stellen ten aanzien van de vorm en de hoogte van de redelijke tegemoetkoming. Bij nota van wijziging is dat aldus gewijzigd dat bij algemene maatregel van bestuur nadere regels kunnen worden gegeven en voorwaarden worden gesteld over de hoogte van de billijke vergoeding, de verschuldigheid en vorm ervan.

Voor de goede orde zij nog opgemerkt dat de wet spreekt van betaling van een billijke vergoeding. Het begrip «betaling» heeft hier de gebruikelijke juridische betekenis en impliceert niet dat deze slechts in geld zal plaatsvinden.

Artikel 16c

De leden van de CDA-fractie hebben vragen gesteld over het ontbreken van een inperking van de mogelijkheid om in opdracht een reproductie te maken. Zij hebben voorgesteld in artikel 16c te expliciteren dat een privé-kopie niet in opdracht van derden mag worden gemaakt, waarbij «derden» kunnen worden gelezen als degenen die vallen buiten een nader te definiëren privé-kring.

Dat voorstel neem ik over. Er zijn, gelet op de schaal waarop en de economische impact waarmee het kopiëren voor privé-gebruik zoals voorzien in artikel 16c plaatsvindt, goede redenen om het kopiëren in opdracht hierin te perken. Bij nota van wijziging is in artikel 16c, eerste lid, bepaald dat het maken van een privé-kopie in opdracht is toegestaan (vergelijk artikel 16b, eerste lid). In het nieuwe achtste lid is vervolgens opgenomen dat die uitsluitend voor zichzelf in opdracht vervaardigde reproductie beperkt moet blijven tot de familie-, vrienden- of daaraan gelijk te stellen kring (vergelijk de besloten kring in artikel 12, vierde lid, van de Auteurswet 1912).

De leden van de CDA-fractie vroegen in te gaan op de overweging of van iedere gebruiker kan worden verwacht dat hij zelf de noodzakelijke apparatuur bezit voor het maken van een reproductie. Uit de totstandkomingsgeschiedenis van artikel 5, tweede lid, onderdeel b, van de richtlijn, waarop de onderhavige beperking is gebaseerd, blijkt dat niet van iedere gebruiker wordt verwacht dat hij zelf de noodzakelijke apparatuur bezit voor het maken van een kopie voor privé-gebruik. Door een amendement van het Europese Parlement zijn in artikel 5, tweede lid, onderdeel b, van de richtlijn de woorden «voor privé-gebruik door een natuurlijke persoon» vervangen door de woorden «gemaakt door een natuurlijk persoon voor privé-gebruik». De Europese Commissie heeft in haar reactie daarop gesteld dat de woorden «gemaakt door» ook het kopiëren voor en namens een natuurlijke persoon voor privé-gebruik kunnen dekken. Volgens de Europese Commissie zou dit ook inhouden dat mocht de begunstigde van de onderhavige beperking niet zelf over de noodzakelijke apparatuur voor het maken van een reproductie beschikken, de technische of andere middelen voor het maken daarvan worden verstrekt (COM (2001) 170 def).

De leden van de CDA-fractie vroegen, verwijzend naar het pleidooi voor het opnemen van de eis dat het origineel legaal moet zijn, hoe de reproductie via Napster, KazaA en anderen wordt beoordeeld. Leidt het ontbreken van de eis dat het origineel legaal moet zijn, ertoe dat van een illegale bron legale kopieën worden gemaakt (witwassen)? Kan van de gebruiker in alle gevallen gevergd worden dat wordt beoordeeld of er sprake is van een legaal origineel?

Op grond van zowel de huidige als de voorgestelde wetgeving is het kopiëren van werken van letterkunde, wetenschap of kunst voor eigen oefening, studie of gebruik toegestaan. De Internetgebruiker die gebruik maakt van de mogelijkheden die Napster, KazaA en vergelijkbare peer-to-peer-diensten bieden om werken van letterkunde, wetenschap of kunst te kopiëren voor privé-gebruik opereert over het algemeen genomen binnen de marges van het auteursrecht. Dat geldt ook wanneer een privé-kopie wordt gemaakt van een origineel dat illegaal, dat wil zeggen zonder toestemming van auteursrechthebbende, is openbaar gemaakt. Wanneer dezelfde Internetgebruiker vervolgens anderen in staat stelt van werken van letterkunde, wetenschap of kunst kennis te nemen en deze te kopiëren, is er sprake van een auteursrechtelijk relevante openbaarmaking

in de zin van beschikbaar stellen aan het publiek. Een dergelijke openbaarmaking is, behoudens toestemming van rechthebbenden, niet toegestaan. Het ontbreken van de eis dat het origineel legaal moet zijn, kan er dus toe leiden dat van een illegale bron legale privé-kopieën worden gemaakt, voor zover de overige voorwaarden die artikel 16c stelt in acht worden genomen. De beperking inzake privé-kopieën staat het niet toe dat zo'n kopie wordt afgegeven of wordt openbaar gemaakt. De term «witwassen» is dan ook enigszins misleidend, omdat die term lijkt te impliceren dat een rechtmatig gemaakte privé-kopie weer in omloop zou mogen worden gebracht.

Het heeft mijn voorkeur dat alleen van een legale bron een privé-kopie wordt gemaakt. Artikel 5, tweede lid, onderdeel b, van de richtlijn en artikel 16c staan er evenwel niet zonder meer aan in de weg dat van een illegale bron een legale privé-kopie kan worden gemaakt. Zoals de leden van de CDA-fractie al opmerkten, kan van de gebruiker veelal niet worden gevraagd te beoordelen of er sprake is van een legaal origineel. Voorts heb ik twijfel bij de handhaafbaarheid van een dergelijke eis. Tenslotte zij er op gewezen dat de opname van de eis dat het slechts mag gaan om een legale bron met zich mee brengt dat de hoogte van de billijke vergoeding naar beneden toe moet worden bijgesteld. De billijke vergoeding is namelijk uitsluitend verschuldigd voor verlies van inkomsten door rechthebbenden vanwege het privé-kopieën ingevolge artikel 16c. Dat verlies moet worden onderscheiden van omzetsuival vanwege illegale, buiten de reikwijdte van artikel 16c vallende kopieën.

Om de hiervoor weergegeven bedoeling duidelijker in de wet neer te leggen is in artikel 16c, eerste lid, alsnog bepaald dat de privé-kopie beperkt moet blijven tot enkele exemplaren (vergelijk artikel 16b, eerste lid). In artikel 16c, tiende lid (aanvankelijk negende lid), is geschrapt dat de bepaling niet van toepassing is op reprografisch verveelvoudigen voor privé-gebruik. Dergelijke reproducties van papier naar papier of daarmee gelijk te stellen dragers vallen onder artikel 16b. Genoegzaam duidelijk is dat het hier niet gaat om voorwerpen die bestemd zijn om een werk weer te geven als bedoeld in artikel 16c, eerste lid.

Het stemt tot voldoening dat de leden van de PvdA-fractie verheugd zijn dat van de mogelijkheid gebruik is gemaakt bij privé-kopieën als bedoeld in artikel 16b een nulheffing te bepalen.

Artikel 16n

De leden van de CDA-fractie vroegen of de conserveringsbeperking niet te ruim is. Zij hebben een reactie gevraagd op het voorstel van de studietoelcommissie. Meer in het bijzonder hebben deze leden aangegeven dat zij zich kunnen voorstellen dat de uitzondering alleen dan geldt, indien geen ander geschikt exemplaar op een drager in de handel verkrijgbaar is tegen een redelijke prijs.

De studietoelcommissie heeft een alternatief voorstel gepresenteerd op grond waarvan de verveelvoudiging door voor het publiek toegankelijke bibliotheken en musea of archieven die niet het behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel nastreven niet als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt beschouwd, indien die verveelvoudiging geschiedt met het uitsluitende doel: (a) het exemplaar van het werk te restaureren; (b) bij aantoonbare dreiging van verval van het exemplaar van het werk, een verveelvoudiging daarvan te behouden voor de instelling; en (c) het werk raadpleegbaar te houden als de technologie waarmee het toegankelijk gemaakt kan worden in onbruik raakt. Dat voorstel, waarin nauwkeurig wordt aangegeven welke handelingen zijn toegestaan en dat de bedoeling van de beperking duidelijker tot uitdrukking brengt, neem ik over. In onderdeel b wordt evenwel niet gesproken van «aantoonbare» dreiging van verval,

omdat dat suggereert dat bijzondere eisen worden gesteld aan het bewijs van de dreiging. Voldoende is dat aannemelijk is dat het exemplaar verloren dreigt te gaan.

In het voorstel wordt voorts aangegeven dat de verveelvoudigingen slechts geoorloofd zijn indien: (a) het exemplaar van het werk onderdeel uitmaakt van verzameling van de instelling; (b) het exemplaar van het werk rechtmatig verkregen is; en (c) de bepalingen van artikel 25, oftewel de morele rechten van de maker van het werk, in acht worden genomen. Dat voorstel neem ik met uitzondering van het onder b bepaalde eveneens over. Het voordeel van dat voorstel is dat nauwkeurig wordt aangegeven onder welke voorwaarden en omstandigheden het conserveren is toegestaan. Naar mijn mening hoeft niet te worden voorzien in de voorwaarde dat het exemplaar van het werk rechtmatig moet zijn verkregen. Evenals bij artikel 15h kan hier worden betoogd dat die voorwaarde reeds besloten ligt in de voorwaarde dat het werk onderdeel uitmaakt van de verzameling van de instelling.

Tenslotte geeft de studiec commissie in overweging verveelvoudigingen bij aantoonbare dreiging van verval van het exemplaar van het werk alsmede verveelvoudigingen om het werk raadpleegbaar te houden als de technologie waarmee het toegankelijk gemaakt kan worden in onbruik raakt, niet toe te staan, indien er een geschikt exemplaar op een drager en in een kwaliteit die aan de doeleinden van deze bepaling voldoet in de handel beschikbaar is. De leden van de CDA-fractie interpreteren dit voorstel zo dat zo'n drager tegen een redelijke prijs beschikbaar moet zijn.

Aan dit voorstel zijn bezwaren verbonden. De snelle opvolging van besturingssystemen, en van standaarden meer in het algemeen, maakt dat een bepaalde opmaak die enige tijd zeer gangbaar is al na een paar jaar niet meer zo breed toegankelijk kan zijn. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan film- en videoformats als Betamax of V2000. Het archiveren en conserveren kan er dan toe noodzaken dat kopieën naar een meer gangbare opmaak worden gemaakt. De rechtmatige bezitter van een exemplaar in de oude opmaak zou niet moeten worden gedwongen een exemplaar in de nieuwe opmaak aan te schaffen en daarmee nogmaals te betalen voor iets wat hij – inhoudelijk gezien – reeds rechtmatig in zijn bezit heeft.

Artikel 17a

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of dit artikel in de praktijk noodzakelijk is gebleken en – kort gezegd – wat de reikwijdte van de bepaling nog is.

Artikel 17a bepaalt dat in het algemeen belang bij algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld over de uitoefening van het recht tot openbaarmaking door middel van uitzending van werken van letterkunde, wetenschap of kunst in een radio- of televisieprogramma. Bij algemene maatregel van bestuur kan het exclusieve recht onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden worden vertaald in een vergoedingsrecht. Van de mogelijkheid van een wettelijke licentie is tot op heden nooit gebruik gemaakt. In 1983 is wel overwogen van de mogelijkheid gebruik te maken bij de kabeldoorgifte van televisieprogramma's. Toen de onderhandelingen tussen de daarbij betrokken partijen tot overeenstemming leidden, behoefde van de mogelijkheid evenwel geen gebruik meer te worden gemaakt.

Het domein waarop een wettelijke licentie kan worden uitgevaardigd, wordt door de richtlijn verder ingeperkt. Voorshands bestaat daarvoor thans alleen nog ruimte, wanneer de interne markt daardoor niet wordt geraakt. Op een uitzending vanuit een ander EG- en/of EER-land, die in Nederland via de kabel wordt doorgegeven, is de mogelijkheid van een wettelijke licentie niet van toepassing. De mogelijkheid van een wettelijke licentie is evenmin van toepassing op een uitzending vanuit een ander

EG- en/of EER-land, die via gemeenschappelijke schotelantennes van bijvoorbeeld woningbouwcorporaties afzonderlijk openbaar worden gemaakt. De studiec commissie heeft er terecht op gewezen dat de wettelijke licentie bij uitzendingen door middel van een satelliet ingevolge richtlijn 93/83/EEG (PbEG L 248/15) niet is toegestaan. Bij nota van wijziging is die abusievelijk geschrapte bepaling weer opgenomen. De in de memorie van toelichting besproken schrapping van het tweede lid is ook alsnog opgenomen.

Artikel 17a betreft niet zozeer een beperking op het auteursrecht als wel een inperking van de wijze waarop het auteursrecht kan worden uitgeoefend. De richtlijn bevat geen regels die betrekking hebben op de wijze waarop dat recht dient te worden uitgeoefend. Mocht het ooit tot een algemene maatregel van bestuur komen, dan zal de wetgever rekening houden met communautaire verplichtingen. De wetgever heeft bij de introductie van de Wet op de naburige rechten reeds rekenschap gegeven van de vraag of in een met artikel 17a corresponderende bepaling moet worden voorzien. Hij is tot conclusie gekomen dat niet te doen, onder verwijzing naar het Verdrag van Rome, de Satelliet-kabelrichtlijn en een naar behorende werkende raamovereenkomst tussen de betrokken partijen (Kamerstukken II, 1991–1992, 21 244, nr. 10, p. 6–7).

Artikel 17b

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of het weglaten van termijnen voor het tijdelijk vastleggen van een werk geen aanleiding geeft tot rechtsonzekerheid.

Het geldende artikel 17b, tweede lid, bepaalt dat een omroeporganisatie een efemere vastlegging binnen vier weken na de eerste uitzending en binnen een half jaar na de initiële vastlegging moet wissen. Op grond van het voorgestelde artikel 17b, tweede lid, is een omroeporganisatie bevoegd om een ter uitzending bestemd werk tijdelijk vast te leggen. De voorgestelde bepaling biedt daarmee op het eerste gezicht minder duidelijkheid. Daar staat tegenover dat die bepaling het mogelijk maakt voor de daarbij betrokken partijen op maat gesneden afspraken te maken. Daaraan hecht ik sterk in een omgeving die wordt gekenmerkt door technologische turbulentie. Ten gevolge van snel opeenvolgende technologische ontwikkelingen komen nieuwe methoden en technieken beschikbaar waarmee beschermd materiaal kan worden ontsloten. Om die nieuwe methoden en technieken volledig tot wasdom te laten komen, moet het mogelijk zijn op maat gesneden afspraken te maken over het tijdelijke vastleggen van beschermd materiaal. De rechthebbenden kenmerken zich door een hoge organisatiegraad, terwijl ook de omroeporganisaties een welbepaalde groep zijn. Zij maken ook afspraken met elkaar over het openbaar maken van beschermd materiaal. Artikel 5, tweede lid, onderdeel d, van de richtlijn en artikel 11bis, derde lid, van de Berner Conventie, waarop het voorgestelde artikel 17b, tweede lid, is gebaseerd, dwingen ook niet tot het stellen van een termijn.

De aan het woord zijnde leden hebben gevraagd of het begrip «tijdelijk» zou moeten worden uitgelegd als «zolang er toestemming is voor de economisch relevante activiteit».

Artikel 17b, tweede lid, bepaalt dat een omroeporganisatie die bevoegd is tot de openbaarmaking, gerechtigd is met haar eigen middelen en uitsluitend voor uitzending van haar eigen radio- of televisieprogramma's het ter uitzending bestemde werk tijdelijk vast te leggen. Wat het communautaire begrip «tijdelijk» betekent, staat uiteindelijk ter beoordeling aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap. De rechter zal bij de interpretatie van het begrip rekening moeten houden met de omstandigheden van het geval, waarbij betekenis toekomt aan de vraag wat noodzakelijk is voor een adequate uitoefening van de openbaarmaking door middel van uitzending. Het is evenwel niet toegestaan de term «tijdelijk» uit te leggen

als «zolang er toestemming is voor de economisch relevante activiteit, te weten: openbaar maken door middel van uitzending». Op grond van het op artikel 11bis, derde lid, van de Berner Conventie gebaseerde artikel 17b, eerste lid, omspannt de bevoegdheid tot openbaarmaking door uitzending van een radio- of televisieprogramma namelijk niet de bevoegdheid het werk vast te leggen. Over het langer dan efemeer vastleggen van een werk moeten, evenals voor de openbaarmaking van dat werk via uitzending, afspraken worden gemaakt met de maker van het werk of zijn rechtverkriggende.

De leden van de CDA-fractie drongen aan op verduidelijking van de begrippen «officieel archief» en «uitzonderlijke documentaire waarde». De Stichting Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, tot voor kort de Stichting Nederlands Audiovisueel Archief, is een officieel archief. De stichting is op grond van artikel 28, onderdeel k, van de Mediawet door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen aangewezen om het omroeparchief in stand te houden. De stichting wordt gefinancierd uit omroepmiddelen op basis van door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen goed te keuren meerjarenplannen en jaarrekeningen (artikel 170a van de Mediawet). De stichting heeft blijkens de statuten tot doel het verzamelen, ontsluiten en duurzaam bewaren van audiovisueel materiaal dat uit een historisch dan wel cultuurhistorisch oogpunt van nationaal belang wordt geacht. De selectie van in het archief op te nemen materiaal geschiedt op basis van aan de UNESCO ontleende selectie-richtlijnen. Het selectiebeleid wordt ontwikkeld onder verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen met het doel het nationale audiovisuele erfgoed te behouden en op te bouwen. In het licht van het vorenstaande gaat het bij audiovisueel materiaal met een uitzonderlijke documentaire waarde om materiaal dat uit een historisch dan wel cultuurhistorisch oogpunt van nationaal belang is.

Deze leden vroegen ook waarom de plicht tot het betalen van een billijke vergoeding niet is opgenomen.

Artikel 17b, derde lid, bepaalt dat de omroeporganisatie die gerechtigd is tot vastlegging van werken van letterkunde, wetenschap of kunst, bevoegd is vastleggingen met een uitzonderlijke documentaire waarde in officiële archieven te bewaren. De bepaling staat het niet toe dat dergelijke vastleggingen zonder voorafgaande toestemming van rechthebbenden (commercieel) worden geëxploiteerd door de vastleggingen openbaar te maken. Gelet op de beperkte strekking van de bepaling die uitsluitend tot doel heeft het nationale audiovisuele erfgoed te behouden, ligt een billijke vergoeding minder voor de hand. Artikel 5, tweede lid, onderdeel d, van de richtlijn, waarop de onderhavige bepaling is gebaseerd, dwingt ook niet tot het opnemen van een recht op billijke vergoeding.

Artikel 18

De leden van de fracties van CDA, LPF en D66 gingen in op de uitbreiding van de reikwijdte van de beperking door het gebruik van de term «openbare plaats» in plaats van «openbare weg». De leden van de CDA-fractie stelden voor te spreken van «werken die zijn gemaakt om permanent in openbare plaatsen te worden ondergebracht». Dat voorstel, dat aansluit bij artikel 5, derde lid, onderdeel h, van de richtlijn, waarop artikel 18 is gebaseerd, neem ik over. Het begrip «openbare plaats» is een communautair begrip. Wat daaronder precies dient te worden verstaan, staat uiteindelijk ter beoordeling aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschap. Naar mijn mening vallen daaronder voor het publiek vrijelijk toegankelijke plaatsen. Het gaat in artikel 18 mitsdien om werken die gemaakt zijn om permanent te worden ondergebracht aan openbare wegen, in openbare parken en in openbare gebouwen, waaronder stationshallen, maar doorgaans niet scholen en operagebouwen. Voor de

duidelijkheid zij opgemerkt dat de beperking het niet mogelijk maakt om werken uit musea over te nemen. In de eerste plaats zijn musea in de regel niet voor het publiek vrijelijk toegankelijke plaatsen. In de tweede plaats zijn werken uit musea niet steeds gemaakt om permanent in openbare plaatsen te worden ten toon gesteld.

De leden van de aan het woord zijnde fracties wezen op het ontbreken van de voorwaarde dat het werk niet de hoofdvoorstelling mag uitmaken. Vooropgesteld zij dat artikel 5, derde lid, onderdeel h, van de richtlijn, waarop artikel 18 is gebaseerd, niet vereist dat het werk niet de hoofdvoorstelling is. Wel vereist en overgenomen is de voorwaarde dat het gaat om welbepaalde werken die zijn gemaakt om permanent in openbare plaatsen te worden ondergebracht. Die werken behoren daarmee tot op zekere hoogte tot het publieke domein. Schrapping van de voorwaarde dat het werk niet de hoofdvoorstelling vormt, betekent niet dat publicatie van de afbeelding geheel vrij is en door anderen commercieel geëxploiteerd mag worden. Als nieuwe voorwaarde is immers gesteld dat het moet gaan om een werk «zoals het zich aldaar bevindt». Daarmee is – overeenkomstig de strekking van de beperking – bedoeld tot uitdrukking te brengen dat het werk mag worden afgebeeld in de context van zijn omgeving, dus zoals het werk deel uitmaakt van het straat- of stadsbeeld. De bepaling staat niet toe dat het werk onafhankelijk daarvan wordt geëxploiteerd zonder toestemming van de maker. Een voorbeeld mag dit verduidelijken. D.J.G. Visser wijst er in zijn genoemde artikel in AMI op dat op het strand bij Zandvoort palen staan waarop Dick Bruna figuren zijn afgebeeld die als markeringspunt voor verdwaalde kinderen dienen. Hij vraagt zich af of het nieuwe artikel 18 toestaat dat van die Nijntje-figuren close-up foto's worden gemaakt die vervolgens commercieel worden geëxploiteerd op briefkaarten. Dat is niet het geval. In het gegeven voorbeeld wordt het werk uit zijn context gelicht en afzonderlijk commercieel geëxploiteerd. Het gebruik valt buiten de grenzen die artikel 18 stelt. Om recht te doen aan de eisen die de drie-stappen-toets stelt is in artikel 18 verder de voorwaarde opgenomen dat bij het overnemen in een compilatiewerk, evenals bij artikel 16, derde lid, van de Auteurswet 1912, van dezelfde maker niet meer mag worden overgenomen dan enkele van zijn werken. Zodoende wordt voorkomen dat aan werken van dezelfde maker een geheel boek wordt gewijd.

Artikel 18a

De leden van de fracties van CDA, D66 en SGP hebben voorgesteld in artikel 18a (de verwerking van ondergeschikte betekenis) overeenkomstig artikel 5, derde lid, onderdeel i, van de richtlijn, waarop de beperking is gebaseerd, de voorwaarde op te nemen dat de verwerking incidenteel dient te geschieden.

Dit voorstel neem ik over. Daarmee wordt niet alleen strikter aangesloten bij de bewoordingen van de richtlijn, maar wordt voorts verduidelijkt dat bijvoorbeeld een filmopname van een straatbeeld met reclameborden is toegestaan. Het gaat namelijk om een incidentele verwerking van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst als onderdeel van ondergeschikte betekenis in een ander werk van letterkunde, wetenschap of kunst. De term incidentele verwerking kan zowel betrekking hebben op het toevallig gebruiken van een werk alsmede op het zo-nu-en-dan gebruiken van een werk. Bepalend voor de geoorloofdheid van een incidentele verwerking is of het gebruik een onderdeel van ondergeschikte betekenis is. Bij de beantwoording van de vraag of het gebruik een onderdeel van ondergeschikte betekenis is, spelen niet alleen kwantitatieve, maar ook kwalitatieve aspecten een rol. Naarmate het gebruik minder toevallig, dus meer bewust plaatsvindt, mogen daaraan strengere eisen worden gesteld. Het gebruik van bepaalde, weloverwogen gekozen geluidsfragmenten in een nieuw muziekwerk (sampling), hoewel van bescheiden omvang, zal

niet zijn toegestaan gelet op het feit dat het gebruik plaatsvindt met het oogmerk van integratie in en vergroting van de waarde van het nieuwe muziekwerk. In kwalitatieve zin is er namelijk geen sprake van een verwerking van ondergeschikte betekenis.

De leden van de fractie van D66 betwijfelden of er echt behoefte bestaat aan de beperking. Hoewel ik met deze leden meen dat de rechter wellicht ook zonder wettelijke beperking de incidentele verwerking van een werk van ondergeschikte betekenis in een ander werk niet zou kwalificeren als een auteursrechtinbreuk, geef ik omwille van de rechtszekerheid de voorkeur aan een uitdrukkelijk bepaling.

Artikel 18b

De leden van de fractie van D66 hebben aangegeven dat er vanwege het Suske en Wiske-arrest van de Hoge Raad geen behoefte bestaat aan een beperking ten behoeve van karikatuur, parodie of pastiche.

Het is waar dat er in jurisprudentie ruimte is gecreëerd voor parodiërend gebruik van werken van letterkunde, wetenschap of kunst. De parodist is daarbij aangewezen op de (beperkte) ruimte die artikel 13 (nieuw, oorspronkelijk werk) en artikel 15a van de Auteurswet 1912 (citaatrecht) alsmede het leerstuk van de stijlnabootsing bieden. Artikel 5, derde lid, onderdeel k, van de richtlijn maakt het mogelijk om in een verder-strekkende wettelijke beperking te voorzien ten behoeve van karikaturen, parodieën of pastiches. In de literatuur is daarop reeds verscheidene malen aangedrongen. In het advies van de studiec commissie wordt aangegeven dat de in het Suske en Wiske-arrest van de Hoge Raad ontwikkelde norm, die bepaalt dat de nabootsing niet verder mag gaan dan noodzakelijk voor de herkenbaarheid, door vrijwel alle schrijvers als te beperkend wordt ervaren.

De aan het woord zijnde leden hebben er op gewezen de voorgestelde beperking gebruik voor louter commerciële doeleinden lijkt toe te staan. Dergelijk misbruik zou niet worden opgevangen door de drie-stappen-toets die, in tegenstelling tot de richtlijn, niet in het wetsvoorstel voorkomt. Om duidelijker tot uitdrukking te brengen dat de drie-stappen-toets in de beperking ten behoeve van karikaturen, parodieën of pastiches besloten ligt, is de beperking bij nota van wijziging aangevuld met de voorwaarde dat het gebruik in overeenstemming moet zijn met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is. Die voorwaarde biedt de rechter een duidelijk aanknopingspunt om de geoorloofdheid van karikaturen, parodieën of pastiches te beoordelen. De voorwaarde maakt het bijvoorbeeld mogelijk te beoordelen of er sprake is van een humoristische bedoeling, of concurrentiemotieven ontbreken en of er geen gevaar voor verwarring bestaat. De studiec commissie heeft er al op gewezen dat de vraag of er sprake is van commercieel gebruik in de Amerikaanse jurisprudentie wordt meegewogen, maar op zichzelf niet doorslaggevend wordt geacht, omdat de afwezigheid van elk commercieel belang bij de parodist vrijwel niet voorkomt. Die benadering komt mij juist voor.

Artikel 23

De leden van de fracties van CDA en SGP hebben er op gewezen dat het voorstel verder lijkt te gaan dan de richtlijn toestaat. Met deze leden meen ik dat het aangewezen is nauwer bij de oorspronkelijke redactie en bij de bewoordingen van de richtlijn aan te sluiten. Dat betreft dan allereerst de aanduiding van werken. Overgenomen wordt de suggestie van de CDA-fractie om – evenals in de oorspronkelijk redactie – te spreken van «een teken-, schilder-, bouw-, of beeldhouwwerk of van een werk van toegepaste kunst». Ook de suggestie van de leden van de CDA-fractie om de in de artikel 5, derde lid, onderdeel j, van de richtlijn voorkomende

voorwaarde «voor zover dat noodzakelijk is» op te nemen, neem ik over. Daarmee wordt het toepassingsgebied van de beperking nauwer omschreven en wordt ander gebruik ten koste van de rechtmatige belangen van rechthebbenden uitgesloten.

De uitbreiding van de beperking van artikel 23 tot de houder van een werk, die bij nota van wijziging omwille van de duidelijkheid is uitgebreid tot de bezitter van een werk, maakt het mogelijk – dit in antwoord op vragen van de leden van de CDA-fractie – om rekening te houden met de mogelijkheid dat de artistieke werken niet bij de eigenaar berusten, maar bijvoorbeeld ten behoeve van de eigenaar ten toon worden gesteld of openbaar verkocht en daarom in een (verkoop)catalogus worden opgenomen. Het is daarom ook beter te spreken van eigenaar, bezitter of houder.

In de nieuwe redactie van artikel 23 is over de hele linie nauw aangesloten bij de tekst van de richtlijn. Het verveelvoudigen en openbaar maken van een werk is daarmee, onder de overige voorwaarden die het artikel stelt, ook uitdrukkelijk toegestaan voor reclamedoeleinden. Daarmee heeft het arrest van de Hoge Raad van 20 oktober 1995 (NJ 1996, 682, Dior/Evora), op grond waarvan mag worden geadverteerd voor werken die mogen worden aangeboden en verkocht, een wettelijke basis gekregen. De in die uitspraak gestelde voorwaarden, waaronder het gebruik was toegestaan, worden geacht te zijn begrepen in voorwaarden die de artikel 23 en 25 van de Auteurswet 1912 stellen.

Artikel 29a

De leden van de CDA-fractie gingen in op de definitie van technische voorzieningen en de daarin voorkomende woorden «in het kader van hun normale werking». Zij vroegen of er gevallen in de praktijk bekend zijn waarbij de werking van de technische voorziening ertoe leidt dat het beschermd materiaal niet waarneembaar is, niet te horen of in het algemeen niet aan de «gerechtvaardigde consumentenverwachtingen» voldoet. Is het wenselijk, zo vroegen zij, dat rechthebbenden door technische voorzieningen «normaal» gebruik onmogelijk maken?

Artikel 29a, eerste lid, geeft een op artikel 6, derde lid, van de richtlijn gebaseerde definitie van technische voorzieningen. Het moet gaan om technologieën, inrichtingen of onderdelen die «in het kader van hun normale werking» dienen voor het voorkomen van handelingen ten aanzien van werken, die door de maker of zijn rechtverkrijgenden niet zijn toegestaan. De richtlijn legt dus een duidelijke relatie tussen het doel van de technische voorziening en haar werking. De afbakening van het begrip technische voorzieningen tot voorzieningen die tot oogmerk hebben werken te beschermen, komt ook tot uiting in de eis dat de voorziening doeltreffend is, hetgeen wil zeggen dat de voorziening de beoogde bescherming biedt. Het spreekt voor zich dat voorzieningen die normaal gebruik onmogelijk maken, niet de bescherming van artikel 29a verdienen. In de memorie van toelichting is in dit verband gerefereerd aan overweging 48, waarin is opgemerkt dat technische voorzieningen niet normaal werken, indien zij het normale functioneren van elektronische apparatuur, zoals afspeel- en kopieerapparatuur, verstoren.

De opmerking in de memorie van toelichting dat verdedigbaar is dat geen sprake is van een technische voorziening in de zin van de wet indien de voorziening er onverhoopt toe leidt dat het beschermd materiaal «niet waarneembaar is, niet goed te horen is of in het algemeen niet aan de consumentenverwachtingen voldoet», moet in dit licht gelezen worden. Daarmee is uiteraard niet bedoeld iedere kopieerbeveiliging buiten het bereik van artikel 29a te brengen, maar aangegeven dat niet ieder niet-functionerend of vastlopend apparaat onder de bescherming van dit artikel kan worden gebracht. De koper moet erop kunnen vertrouwen dat een goed voldoet aan de eisen die hij van het goed mag verwachten.

Indien de verkoper een cd levert die ertoe leidt dat zijn computer kapot gaat, lijdt de koper schade. Omdat er in dat geval een cd is geleverd die niet de eigenschappen bezit die de koper redelijkerwijs mocht verwachten, is de verkoper aansprakelijk voor de schade die de koper daardoor lijdt (artikel 7:24 BW). Daarbij zij nog aangetekend dat afhankelijk van de omvang van de schade mogelijk de producent van de cd in plaats van de verkoper aansprakelijk kan zijn (artikel 7:24 lid 2, onder c, jo artikel 6:190 lid 1, onder b). De reikwijdte van de definitie van technische voorzieningen en de interpretatie van de daarin voorkomende woorden «in het kader van hun normale werking», moeten worden onderscheiden van de onrechtmatigheid van de vervaardiging, invoer, distributie, verkoop, verhuur, reclame voor verkoop of verhuur, of het bezit voor commerciële doeleinden van inrichtingen, producten, onderdelen of het verrichten van diensten die omzeiling van technische voorzieningen mogelijk maken (artikel 29a, derde lid). Het gaat daarbij om (a) inrichtingen, producten, onderdelen of het verrichten van diensten die aangeboden, aangeprezen of in de handel worden gebracht met het doel om de beschermende werking van doeltreffende technische voorzieningen te omzeilen; (b) slechts een commercieel beperkt doel of nut hebben anders dan het omzeilen van de technische voorzieningen; dan wel (c) ontworpen, vervaardigd of aangepast worden met het doel het omzeilen van technische voorzieningen te faciliteren.

Er moet dus een onderscheid worden gemaakt tussen middelen en diensten waarvan het doel is omzeiling mogelijk of gemakkelijker te maken en middelen waarvan omzeiling slechts een neveneffect is. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een van de meest gebruikte technische voorzieningen op CD's is het zogenaamde Cactus Data Shield. Deze voorziening staat in de weg aan het afspelen en kopiëren van CD's op CD-romspelers. Het Cactus Data Shield werkt als volgt. Aan het begin van een CD wordt een track geplaatst met corrupte data. Een gewone CD-speler kan deze data niet lezen en schakelt door naar de volgende track. De CD-romspeler daarentegen weigert ten gevolge van de track met corrupte data in het geheel om de CD af te spelen. Door op de track met corrupte data een viltstiftstreep te plaatsen, wordt de track ook door de CD-romspeler overgeslagen en kan de technische voorziening worden omzeild. Het plaatsen van zo'n viltstiftstreep is een omzeilingshandeling en levert op grond van artikel 29, tweede lid, een onrechtmatige daad op. Uit de door de richtlijn gedicteerde formulering van artikel 29a, derde lid, blijkt evenwel dat het vervaardigen, invoeren, distribueren, verkopen, en reclame maken voor een viltstift geen onrechtmatige daad oplevert. Een viltstift dient primair een legitiem doel en is mitsdien geen omzeilingsmiddel (vgl. ook de strekking van de uitspraak van de Rb. Maastricht van 12 maart 2002, zaaknummers 03/008018-99 en 03/008111-98 inzake het verwijderen van sim-locks).

Een CD moet voldoen aan de eisen die de koper daarvan mag verwachten. Zowel de leden van de CDA-fractie als van de PvdA-fractie wezen in dit verband op het belang dat de consument op de hoogte is van de toegepaste technische voorzieningen. Het is mij bekend dat steeds vaker CD's met een kopieerbeveiliging op de markt worden gebracht. Op de achterzijde van de hoesjes van de CD's worden per 17 september 2002 wereldwijd ingevoerde symbolen gevoerd. De exacte betekenis van de symbolen wordt uitgelegd op de website www.cdlogo.nl.

Artikel 29a, vierde lid, maakt het mogelijk om door middel van een algemene maatregel van bestuur in te grijpen, indien door auteursrechtelijke beperkingen gedekte consumentenbelangen in het gedrang komen door kopieerbeveiligingen. Van deze mogelijkheid kan gebruik worden gemaakt als vrijwillige afspraken tussen rechthebbenden en gebruikers (groepen) achterwege blijven. De leden van de CDA-fractie vroegen wanneer dat moment bereikt is en of gebruikers zo niet vooralsnog afhankelijk zullen zijn van de welwillendheid van rechthebbenden. Ook de leden van de

fracties van LPF, PvdA, VVD en SGP vroegen aandacht voor de belangen van consumenten.

Het wetsvoorstel geeft in het voetspoor van de richtlijn voorrang aan belanghebbende partijen om afspraken te maken over de toegang tot en gebruik van beschermd materiaal. In feite is hier sprake van een Europees model en het is denkbaar dat er op Europees niveau, mede op instigatie van de Europese Commissie, afspraken worden gemaakt. Ik meen overigens dat ook de nationale overheid de ontwikkelingen op de markt nauwgezet moet volgen en zondig een platform moet bieden voor overleg. In dit licht is ook van belang de op basis van het rapport «Auteursrecht in de informatiemaatschappij» geïnitieerde discussie over het beleid over het auteursrecht op lange termijn. Hier ligt dus ook – de leden van de PvdA-fractie wezen daar al op – een belangrijke taak voor consumentenorganisaties.

Er bestaat in Nederland een zekere traditie van open overleg tussen rechthebbers, bedrijfsleven, gebruikers en overheid over auteursrechtelijke, nabuurrechtelijke en databankrechtelijke onderwerpen. Met het op de markt komen van nieuwe producten en diensten zal de betekenis van dergelijk overleg alleen maar aan betekenis winnen. De mogelijkheid een algemene maatregel van bestuur uit te vaardigen op grond van artikel 29a, vierde lid, vormt daarbij een belangrijke stok achter de deur om te bewerkstelligen dat het overleg over gebruikersvrijheden ook tot overeenstemming leidt. Bij nota van wijziging is bepaald dat op zo'n algemene maatregel van bestuur de voorhangregeling van artikel 17d van de Auteurswet 1912 van toepassing is. Die bepaling is tevens van overeenkomstige toepassing verklaard in artikel 19, derde lid, van de Wet op de naburige rechten en artikel 5a, derde lid, van de Databankenwet.

De fracties van CDA, VVD, GroenLinks en SGP vroegen een nadere toelichting op de beslissing om thans niet bij artikel 29a te voorzien in een strafrechtelijke sanctionering. Deze leden wezen in dit verband vooral op de preventieve werking van het strafrecht.

Voor de keuze voor een civielrechtelijke sanctionering is van belang dat artikel 29a een nieuw beschermingsregime introduceert, waarin verscheidene open normen – zoals «doeltreffende» technische voorziening, normale werking, een commercieel beperkt doel of nut – worden gebruikt. Die open normen maken het mogelijk de bepaling ook in een, onder invloed van technologische ontwikkelingen, snel wijzigende omgeving van toepassing te laten zijn. De bepaling heeft voorts een tamelijk ruim bereik en heeft betrekking op zowel omzeiling van technische voorzieningen als – kort gezegd – de vervaardiging en distributie van omzeilingsapparatuur. De richtlijn beoogt daarbij een evenwicht tot stand te brengen tussen enerzijds de bescherming van de rechtmatige belangen van rechthebbers en anderzijds consumentenbelangen.

De opstellers van de bepaling zijn bij de formulering van de bepaling niet in de eerste plaats uitgegaan van strafrechtelijke sanctionering. De richtlijn sluit het niet uit – dit in antwoord op de leden van de fracties van GroenLinks en SGP –, maar had strafrechtelijke sanctionering ook niet op het oog. Van belang daarbij is dat lidstaten in beginsel vrij zijn in de keuze van effectieve sancties, als de richtlijn daaromtrent geen specifieke voorschriften kent (bijvoorbeeld Hof van Justitie, 10 april 1984, Van Calson en Kaan Jur. 1984, 1891).

Dat betekent niet dat handelingen in strijd met artikel 29a niet nu al kunnen leiden tot strafrechtelijke vervolging. Op dit moment voorzien de artikelen 138a, 326c en 350a van het Wetboek van Strafrecht – die achtereenvolgens betrekking hebben op computervredesbreuk, listiglijk gebruik maken van een telecommunicatiedienst respectievelijk het manipuleren van gegevens – reeds grotendeels in de materie die de artikelen 29a en 32a beogen te bestrijken. Een wetsvoorstel tot goedkeuring van het Verdrag Crime in Cyberspace (Trb. 2002, 18) is in voorbereiding. Dit

verdrag stelt strafbaar de verspreiding van instrumenten tot het plegen van een aantal delicten in verband met digitale gegevens. Op 19 april 2002 heeft de Europese Commissie voorts een voorstel ingediend voor een kaderbesluit (COM (2002) 173) dat binnen de EU nadere invulling geeft aan het verdrag.

De leden van de CDA-fractie hebben er terecht op gewezen dat aan het feit dat het hiervoor genoemde artikel 32a over een periode van tien jaar nauwelijks is toegepast, debet kan zijn dat het artikel het oog heeft op middelen die *uitsluitend* bestemd zijn om op computerprogrammatuur aangepaste technische voorzieningen te omzeilen. Ik meen evenwel dat het de voorkeur verdient dat thans eerst ervaring wordt opgedaan met de nieuwe artikelen en de bestaande en in voorbereiding zijnde nieuwe strafrechtelijke instrumenten en dat vervolgens wordt beslist of andere handelingen binnen het bereik van artikel 29a strafbaar moeten worden gesteld met een daarop toegesneden strafmaat.

De leden van de fracties van LPF en SGP hebben gevraagd of het gelet op het voorgestelde artikel 29a, derde lid, nog mogelijk is onderzoeksresultaten inzake beveiliging en versleuteling te publiceren.

Artikel 29a, derde lid, heeft voor zover hier relevant het oog op diensten die ten doel hebben om technische voorzieningen te omzeilen of slechts een beperkt commercieel doel hebben anders dan het omzeilen van technische voorzieningen. Wetenschappelijk onderzoek naar beveiliging en versleuteling zal niet tot doel hebben om technische voorzieningen te omzeilen en om die reden niet onder de bepaling vallen. Die benadering spoort ook met overweging 48 waar uitdrukkelijk is gesteld dat de bescherming in de richtlijn met name het onderzoek op het gebied van cryptografie niet mag verhinderen. Bij de totstandkoming van de richtlijn is dus al onder ogen gezien dat de richtlijn niet raakt aan de publicatie van serieus onderzoek op dit terrein. De benadering in het wetsvoorstel strookt met de richtlijn door handelen in strijd met artikel 29a als onrechtmatige daad aan te merken. In het recht inzake onrechtmatige daad wordt rekening gehouden met de mogelijkheid – zie artikel 6:162 lid 2 BW – dat onder omstandigheden in het concrete geval sprake kan zijn van een rechtvaardigingsgrond die de daad haar onrechtmatige karakter doet verliezen.

Ten behoeve van de leesbaarheid zijn tenslotte in artikel 29a, derde lid, onderdeel a, van de Auteurswet 1912 en de daarmee corresponderende bepalingen in de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet de woorden «worden gebracht» bij nota van wijziging vervangen door «gebracht worden».

Artikel II

De leden van de CDA-fractie hebben gevraagd of het wenselijk is dat er in de Wet op de naburige rechten een techniekonafhankelijke definitie van het begrip uitzenden wordt gehanteerd.

Artikel 3, eerste lid, van de richtlijn verleent aan de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst of zijn rechtverkriggende, een exclusief economisch exploitatierecht inzake het recht op mededeling aan het publiek dat ook het recht tot uitzending omvat. In artikel 3 van de richtlijn wordt dus niet het begrip uitzenden in relatie tot omroeporganisaties geharmoniseerd. In dit verband zij er op gewezen dat momenteel in het kader van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom wordt bezien of het mogelijk is een diplomatieke conferentie te beleggen over de bescherming van rechten van omroeporganisaties die in een omroepverdrag moet uitmonden. De betekenis van het woord uitzenden zal met het oog op de digitale omgeving een belangrijk onderwerp van de onderhandelingen zijn. In het kader van deze onderhandelingen zal ook Neder-

land zich nog buigen over de vraag naar de noodzaak en wenselijkheid van een techniekonafhankelijke definitie van het begrip uitzenden.

Bij nota van wijziging zijn enkele, hiervoor toegelichte wijzigingen aangebracht in auteursrechtelijke beperkingen. De daarmee corresponderende beperkingen van artikel 10, onderdelen b, c, e, f, h en i van de Wet op de naburige rechten zijn overeenkomstig aangepast. Bij nota van wijziging zijn tevens enkele redactionele wijzigingen aangebracht in de artikelen 1, 2, 6, 8 en 10 van de Wet op de naburige rechten. Er is verder van de gelegenheid gebruik gemaakt om artikel 12, tweede lid, van de Wet op de naburige rechten, waarin wordt aangegeven wanneer de beschermingsduur van fonogrammen verstrijkt, overeenkomstig artikel 11, tweede lid, van de richtlijn aan te passen. De overige wijzigingen zijn onder artikel I toegelicht.

Artikel V

De leden van de CDA-fractie vroegen of het wenselijk is de taakstelling van het verslag in dit artikel te verankeren en of in het verslag ook rekening wordt gehouden met de consequenties voor rechthebbenden en het al dan niet tot stand komen van collectieve afspraken.

De verslagleggingsplicht van artikel V heeft vooral ten doel de Kamer in staat te stellen zich een oordeel te vormen over de wenselijkheid van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 29a, vierde lid, van de Auteurswet 1912 en de daarmee corresponderende bepalingen in de Wet op de naburige rechten en de Databankenwet. Voor deze algemene maatregel van bestuur is aanleiding als er in onvoldoende mate collectieve afspraken tot stand komen om de gebruiker te laten profiteren van de wettelijke beperkingen. Mocht het tot een dergelijke algemene maatregel van bestuur komen, dan zal uiteraard in het verslag ook worden ingegaan op de effecten van zo'n maatregel voor rechthebbenden. Het lijkt mij niet nodig dat in de wet vast te leggen.

Artikel VI

De achtergrond van artikel VI is het voornemen de artikelen uit de Auteurswet 1912 die thans worden gewijzigd en ingevoerd te hernoemen in verband met het aanhangig zijn van verschillende wetsvoorstellen die betrekking hebben op dezelfde artikelen en de daarin voorkomende leden. Het is niet de bedoeling de wet van een geheel nieuwe nummering te voorzien. De Auteurswet kent thans slechts in beperkte mate genummerde leden. De bedoeling is dat na aanvaarding van dit wetsvoorstel de volledige tekst van de Auteurswet 1912 met genummerde leden in het Staatsblad wordt geplaatst. Bij nota van wijziging is de bepaling in deze zin verduidelijkt.

De Minister van Justitie,
J. P. H. Donner